

NATUURVISIE

GASTVRIJE
NATUUR
2040

GASTVRIJE NATUUR

NATUURVISIE 2040

1	INLEIDING	6
	LEESWIJZER	9
2	NATUURLIJK DRENTHE	10
	2.1 DE DRENTSE NATUUR ANNO 2021	11
	2.2 ONTWIKKELINGEN	13
	2.2.1 BIODIVERSITEIT	13
	2.2.2 STIKSTOF	14
	2.2.3 KLIMAATONTWIKKELING	15
	2.2.4 BOS VOOR DE TOEKOMST	18
	2.3 TOEKOMSTBEELD VOOR DE DRENTSE NATUUR	19
	2.4 BESCHERMEN, BELEVEN EN BENUTTEN	22
	2.4.1 BESCHERMEN	22
	2.4.2 BELEVEN	23
	2.4.3 BENUTTEN	24
3	ROBUUST NATUURNETWERK	28
	3.1 NATUURNETWERK NEDERLAND	29
	3.2 ECOLOGISCHE VERBINDINGEN	30
	3.3 HART VAN DRENTHE	30
	3.4 NATURA 2000	31
	3.5 NATIONALE PARKEN	32
	3.5.1 DRENTSCHE AA	32
	3.5.2 ZUIDWEST-DRENTHE (DRENTS-FRIESE WOLD EN DWINGELDERVELD)	34
	3.6 OVERGANGSGEBIEDEN	35

4	NATUURNETWERK DRENTHE	36
4.1	BASISKWALITEIT NATUUR	38
4.2	LANDSCHAP	39
4.3	AGRARISCH NATUURBEHEER	40
4.4	STEDEN EN DORPEN	40
4.5	VERBINDEN VAN NATUUR	43
4.5.1	MULTIFUNCTIONELE VERBINDINGEN	43
4.5.2	BARRIÈRES	43
5	SOORTENBELEID	44
5.1	LEEFGEBIEDEN	45
5.2	SOORTENBESCHERMING	45
5.3	NIEUWKOMERS EN EXOTEN	46
5.4	SCHADE EN OVERLAST	48
5.5	GANZEN	49
6	DE DRENTSE AANPAK	50
6.1	PROGRAMMA NATUURLIJK PLATTELAND (PNP)	51
6.1.1	DEELGEBIEDEN	51
6.1.2	VOORTGANGSRAPPORTAGE NATUUR	51
6.1.3	NATUURBEHEER	52
6.1.4	MONITORING	52
6.1.5	RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN	53
6.2	KOERSDOCUMENT STIKSTOF	54
6.3	SOORTENRIJK DRENTHE	55
6.4	UITVOERINGSPLAN FLORA EN FAUNA	55
6.5	TOEZICHT EN HANDHAVING	56
6.6	FAUNABEHEEREENHEID DRENTHE	56
	BIJLAGE	57
	TOELICHTING	58
	COLOFON	59

KARAKTERISTIEK VOOR DE DRENTSE NATUUR,
EEN UITGESTREKT HEIDEVELD EN NIEUWE
NATUUR IN ÉÉN BEELD

1 INLEIDING

ZILVEREN MAAN

Tijdens de coronacrisis is de aandacht voor natuurgebieden toegenomen; steeds meer mensen genieten van en recreëren in de Nederlandse natuur. Ook beleidsmatig is er meer aandacht voor natuur gekomen, de Europese biodiversiteitsstrategie 2030 is hier een voorbeeld van. Drenthe is één van de provincies die opvalt door haar bijzondere natuur. Drenthe kent veertien gebieden die van Europees belang zijn, de Natura 2000-gebieden (8,3% van Drenthe). Deze gebieden maken deel uit van een Europees samenhangend netwerk van de allerbelangrijkste natuurgebieden die Europa kent. Het is dan ook niet vreemd dat natuur, rust en ruimte door de Drenten zijn aangegeven als kernkwaliteiten van onze provincie. Grootschalige natuur vervult hierin een belangrijke functie. De bezoekers van natuurgebieden zoeken rust en een natuurlijk landschap.

De waardering voor de natuur met de toenemende recreatiedruk heeft ook een neveneffect: risico op verstoring. Verder zien we dat boskap, grootschalige herstelmaatregelen en reguliere beheermaatregelen steeds meer discussie opleveren. Daarom is het van belang dat we een balans vinden tussen beleven, benutten en beschermen om nu en in de toekomst te kunnen blijven genieten van de natuur.

De Drentse natuur kenmerkt zich door grote natuurgebieden. Het beleid om deze natuurgebieden te verenigen tot een robuust netwerk heeft een positief effect op de ontwikkeling van natuurwaarden. Zo dragen de grote projecten van natuurherstel bij aan een robuust natuursysteem waar de hydrologie hersteld is. Het gaat goed met de otter en de bever. De kraanvogel en de oehoe broeden weer in Drenthe. Door ons natuurbeleid lijkt

de afname van de biodiversiteit in het Natuurnatuurnetwerk (NNN) te zijn gekeerd, maar niet alle soorten in het NNN hebben een gunstig toekomstperspectief. We blijven daarom inzetten op het verder versterken en verbeteren van de biodiversiteit, zowel binnen als buiten het NNN.

Vanwege het belang van het herstel van de biodiversiteit werd Drenthe, als eerste provincie, partner van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. De Drentse politiek is daarnaast in actie gekomen en heeft moties aangenomen die de biodiversiteit ook buiten de grote natuurgebieden moeten stimuleren. Het betreft onder andere moties voor vlinders, bijen en andere insecten en voor boerenlandvogels. Anno 2021 worden de effecten van één uitdaging steeds meer zichtbaar: klimaatverandering. We werken eraan dat onze natuur meebeweegt met de klimaatverandering en veranderingen als gevolg ervan kan opvangen.

Zoals afgesproken in het Klimaatakkoord leveren we samen met partners inspanning om de CO₂-vastlegging in bos en bomen te versterken. Eind 2020 is de landelijke Bossenstrategie verschenen (Bos voor de Toekomst, uitwerking en doelen landelijke bossenstrategie en beleidsagenda 2030). Deze landelijke bossenstrategie wordt momenteel vertaald naar de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Hierin wordt ook ingezet op versterking van de biodiversiteit in onze bossen, zoals vastgelegd in de Vogel- en de Habitatrichtlijn van de Europese Unie.

Vanuit het Natuurpact en het Programma Natuur zetten we in op het herstellen en verbeteren van de kwaliteit van de natuur. Het Programma Natuur is in Drenthe vertaald in het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023 en is onderdeel van het Programma Natuurlijk Platteland. Dit doen we samen met

de grondeigenaren (terreinbeherende organisaties (TBO's) en particulieren). Om de effecten van verdroging, vermesting en verzuring tegen te gaan, zetten we in op hydrologische maatregelen en het verminderen van de stikstofdepositie. Met het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023 en het Koersdocument Stikstof willen we oplossingen zoeken die gebiedsgericht bijdragen aan verbetering van de milieumomstandigheden voor de natuurgebieden. Buiten de natuurgebieden werken we met de Agenda Boer, burger, natuur Drenthe aan natuurinclusieve landbouw en de groen-blauwe dooradering als eerste stap om de biodiversiteit te versterken. Dit ter ondersteuning van het agrarisch natuurbeheer.

Al deze ontwikkelingen vragen om een actualisatie van de Gastvrije natuur - Natuurvisie 2014 - 2040 (Natuurvisie). De tekst van deze Natuurvisie en de beleidsteksten van het Flora en faunabeleidsplan (Ffbp) zijn samengevoegd in een Natuurbeleidsdocument: de Natuurvisie. De teksten in het Ffbp die de uitvoering betreffen worden opgenomen in een Uitvoeringsplan flora en fauna (Upff) vast te stellen door Gedeputeerde Staten. Bij het vaststellen van de Natuurvisie wordt het Ffbp ingetrokken.

De Natuurvisie biedt de kaders voor onze inzet op en het beleid ten aanzien van natuur. De actualisatie is uitgevoerd binnen de kaders van het huidige collegeakkoord. In verband met de leesbaarheid is de opbouw gewijzigd en zijn de teksten geredigeerd. Voor drie onderwerpen is een beleidswijziging doorgevoerd, te weten:

- Invasieve exoten: aangepast naar aanleiding van Europese regelgeving;
- Groot wild: gewijzigd op basis van actuele ontwikkelingen en de maatschappelijke context;

DE HEEST, DRENTSCHE AA

- Ganzen: de basis voor de wijziging hiervoor wordt gevormd door het MARF-advies (Maatschappelijke Adviesraad Faunashade) en het in lijn brengen van Drents beleid met het landelijk beleid.

In de Omgevingsvisie Drenthe 2018 is het begrip Basiskwaliteit Natuur benoemd. Wij gaan in samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere partners vanaf de tweede helft van 2021 de Basiskwaliteit Natuur Drenthe uitwerken in lijn met het landelijke spoor. Hierbij spelen wij alvast in op aankomend landelijk beleid.

De buitengewone natuur in Drenthe willen we doorgeven en robuuster maken voor de toekomst. De provincie heeft de wettelijke taak om planten en dieren te beschermen, natuur te beheren en nieuwe natuur aan te leggen. De Wet natuurbescherming (Wnb) geeft ons een instrument: de Natuurvisie. De uitvoering van de visie zal vorm krijgen in onder andere het Upff voor wat betreft soorten en het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) daar waar het gaat om natuurontwikkeling en de natuurbeheerplannen.

LEESWIJZER

De geactualiseerde Natuurvisie is tot stand gekomen in samenwerking met gemeenten, waterschappen, terrein-beherende organisaties en andere organisaties. De Commissie Landelijk gebied heeft een adviserende functie gehad. Op de totstandkoming van de Natuurvisie is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing (zienswijzeprocedure).

Natuur neemt ook in de Omgevingsvisie Drenthe 2018 een meervoudige rol in. De Omgevingsvisie Drenthe 2018 is het strategisch kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. In de Provinciale Omgevingsverordening 2018 (POV) staan de regels die erbij horen. Daarnaast geldt uiteraard ook de landelijke wet- en regelgeving. Bij de actualisatie van de Natuurvisie is veel gebruik gemaakt van de tekst in de Omgevingsvisie Drenthe 2018. Die tekst hebben we op sommige delen geactualiseerd (geredigeerd en aangevuld met actuele ontwikkelingen). De tekst zoals staat opgenomen in de geactualiseerde Natuurvisie geldt in dat geval.

In de Omgevingsvisie Drenthe 2018 zijn de kernkwaliteiten uitgewerkt. Natuur geldt binnen het provinciaal omgevingsbeleid als kernkwaliteit. De kernkwaliteit

natuur is uitgewerkt om de biodiversiteit in stand te houden en te versterken. In hoofdstuk 2 van de Natuurvisie gaan we hier verder op in. In dit hoofdstuk besteden we ook aandacht aan het beleven en benutten van natuur en aan de actuele stand van zaken van de natuur en schetsen we ons toekomstbeeld.

In de daaropvolgende hoofdstukken gaan we op hoofdlijnen in op het te voeren provinciale beleid. De provincie is direct verantwoordelijk voor de kwaliteit en kwantiteit van de natuur binnen het NNN. Dit hebben we beschreven in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk gaan we in op andere belangrijke robuuste natuurnetwerken waaronder de Natura 2000-gebieden en de Nationale Parken.

De natuur in het NNN kan alleen floreren als de gebieden buiten het NNN voldoende te bieden hebben, in de vorm van bijvoorbeeld stapstenen tussen de gebieden. Deze natuur omvat landschapselementen, zoals houtwallen, sloten, bermen, bomen, lanen, akker-randen, kruidenrijke graslanden, boerenerven, kleinere wateren, bosjes en heideterreintjes en ook de natuur in bebouwd gebied. We noemen dit het Natuur Netwerk Drenthe (NND). In hoofdstuk 4 staat dit beschreven.

In hoofdstuk 5 gaan we in op ons soortenbeleid. Het behouden en versterken van biodiversiteit is van provinciaal belang en werkt door in meerdere beleidsvelden. Het laatste hoofdstuk beschrijft de Drentse aanpak. Hier beschrijven we hoe we aan het werk gaan. De Natuurvisie biedt de kaders voor de uitvoering, zoals het Uitvoeringsplan flora en fauna en andere uitvoeringsplannen. Dergelijke plannen worden periodiek geactualiseerd.

De Wnb verplicht ons om een Natuurvisie vast te stellen. Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, wordt deze wet samen met nog 25 andere wetten teruggebracht tot 1 landelijke wet: de Omgevingswet. De Omgevingswet brengt nog een verandering: het gaat uit van één visiedocument. Op het moment van actualiseren van de Omgevingsvisie 2018 willen we daarbij aansluiten.

HIJKERVELD

TAPUIT

2

NATUURLIJK DRENTHE

2.1 DE DRENTSE NATUUR ANNO 2021

Woest en ledig, dat was Drenthe in 1850. Ruim 65% van het oppervlak bestond uit uitgestrekte heidevelden en ondoordringbare venen. De beekdalen waren rijk aan bloemen, maar kleddernat door kwelstromen vanuit de hogere delen van het Drents Plateau. Bos was schaars, maar in die bossen groeide een rijkdom aan bijzondere planten.

Inmiddels leven we in 2021 en is er veel veranderd. Maar door je ooghalen heen zie je nog duidelijk de structuren van dat oude en bijzondere Drenthe, met zijn houtwallen, bossen en heide. Bovendien is er in Drenthe naar verhouding veel bewaard gebleven van de natuur uit het verleden. Ondanks de ruilverkavelingen uit de periode 1930-2015, waarbij een deel van het landelijk gebied is ingericht voor de landbouwproductie, was de cultuurdruk in Drenthe lange tijd lager dan in andere zandprovincies. Vandaar dat veel planten en dieren die gebonden zijn aan voedselarme zandgronden in Drenthe nog voorkomen, terwijl ze in andere provincies schaars zijn geworden of zelfs helemaal verdwenen.

Drenthe is door de jaren heen veel droger geworden. Het watersysteem is de afgelopen decennia ingericht om een snelle waterafvoer mogelijk te maken. Dit heeft in veel natuurgebieden tot een verdrogend effect geleid. Ook in beekdalen is dit effect te merken doordat de waterafvoer grilliger geworden is en de kweldruk beïnvloedt.

Dat de natuur in Drenthe zo bijzonder is heeft te maken met een aantal unieke factoren: bodem, water, klimaat en schaal. In de bodem van Drenthe is op grote schaal keileem aanwezig, afgezet in de voorlaatste ijstijd. Deze laag, vlak onder het oppervlak, is relatief rijk aan mineralen en houdt

water dat naar beneden wil sijpelen, langdurig tegen. Dat maakt dat de Drentse bodem minder arm aan voedingsstoffen is dan bijvoorbeeld de Veluwe en vaak ook veel natter. Drentse natuurgebieden zoals heidevelden en heischrale graslanden zijn rijk aan plantensoorten die prijs stellen op keileem, zoals valkruid, diverse orchideeënsoorten, knol-lathyrus en beenbreek. Die bijzondere plantengroei is de basis voor een rijk dierenleven met tal van schaarse soorten. Denk aan het gentiaanblauwtje en de bruine vuurvliinder. Doordat er in Drenthe een aantal grote heidegebieden en tal van kleinere zijn gespaard voor ontginning hebben veel planten- en diersoorten weten te overleven. We hebben het belangrijkste vochtige heidegebied van West-Europa binnen onze provinciegrenzen: het Dwingelderveld. Maar ook robuuste heidegebieden als Balloërveld, Hijkerveld en Scharreveld.

Drenthe kent ook gebieden met afwijkende bodems. In Noord-Drenthe komt veel potklei voor. Daarom komen daar soortenrijke bossen voor, die zich kunnen meten met de beroemde bossen in Zuid-Limburg, met het bosvioletje, de grote keverorchis, de heekruid en de wilde appel. Ook liggen hier kansen voor de ontwikkeling van nieuwe bossen vanuit autochtone genenbronnen. In de Drentse Bomen- en Bossenstrategie wordt dit uitgewerkt.

Aan de andere kant van het spectrum vinden we de veenbodem. Er is geen andere provincie dan Drenthe waar zo veel belangwekkende hoogvenen bewaard gebleven zijn, zoals het Fochteloërveen, het Witterveld en het Bargerveen. Niet voor niets zijn deze gebieden aangewezen als Natura 2000-gebied en vormen ze parels in het NNN. Soorten als lavendelheide, kleine veenbes en wollegras zijn in deze veengebieden niet schaars, zoals in veel andere provincies wel het geval is.

Doordat het Drents Plateau relatief hoog ligt stromen de beken die in het Hart van Drenthe ontspringen naar de zijkanen van dat plateau, vaak nog steeds gevoed door schoon en relatief mineraalrijk kwelwater. Dat water is van groot belang voor veel plantensoorten en diverse bijzondere natuurtypen, die we bijvoorbeeld terugvinden in het dal van de Drentsche Aa, met trilvenen, blauwgraslanden en beekbegeleidende bossen. Niet voor niets zijn beekdalen als die van de Drentsche Aa en de Reest uitermate rijk aan soorten die gebonden zijn aan specifieke omstandigheden. Denk aan dotterbloemen, noordse zegge, water-

drieblad, zilveren maan en zelfs de stengelloze sleutelbloem. Grootschalig natuurherstel heeft ervoor gezorgd dat de kwaliteit van sommige beekdalen is verbeterd.

Drenthe is binnen Nederland de koudste regio, met veel neerslag en relatief weinig zonne-uren. Daarmee heeft Drenthe het meest weerbarstige klimaat van Nederland. Dat heeft ervoor gezorgd dat in Drenthe soorten voorkomen die aan koudere omstandigheden zijn aangepast. Voorbeelden zijn de veenvlinders, kenmerkend voor de prachtige hoogveenvennen in Drenthe, maar ook plantensoorten zoals de Zweedse kornoelje. Een koudeminnaar als kraaiheide komt het meest optimaal in Drenthe voor.

Drenthe heeft nog veel grootschalige, robuuste natuurgebieden. Daarnaast is in de ontginningsperiode veel bos aangeplant waardoor forse groene gebieden zijn ontstaan, die samen met enerzijds de bestaande natuurgebieden en anderzijds de natuurontwikkelingsgebieden een belangrijk aandeel in het NNN vormen. Dat maakt dat ongeveer een kwart van Drenthe uit groene gebieden bestaat met heide, bos, veentjes, moeras en veen. Daarbuiten

ZWEEDSE KORNOELJE
HOUDT VAN EEN KOEL KLIMAAT

liggen in het agrarisch gebied nog een groot aantal kleinschalige cultuurgebieden met akkers en graslanden, sloten, bermen en poelen, met bijzondere soorten als knoflookpad, kam-salamander, patrijs en blauwe knoop. Door de afwijkende ontwikkeling van Drenthe zijn hier veel soorten gebleven die elders zijn verdwenen of in aantal afgenomen. Voorbeelden zijn geelgors, tapuit, wespendif, zwarte specht, lange zonnedauw en zwartblauwe rapunzel. Anderzijds zijn er andere soorten teruggekomen vanwege onze stevige inzet bij natuurherstel zoals in het Dwingelderveld, het Bargerveen en de Hunze. Denk aan grauwe klauwier, kraanvogel, zeearend en otter. Ook in Drenthe zijn er zeker natuurwaarden verloren gegaan, met name in voedselarme systemen. Planten en insecten van heide en hoogveen staan zwaar onder druk.

Kortom, Drenthe is rijk aan karakteristieke en vaak unieke natuur, zowel binnen als buiten de bekende natuurgebieden. Er leven hier nog veel soorten die elders schaars zijn of zelfs verdwenen. Dat geeft ons een grote verantwoordelijkheid om goed voor die natuur te zorgen, voor de natuur zelf, maar ook voor onze toekomst!

KRAANVOGELS ZIJN TERUG
VAN LANG WEGGEWEEST

HEIVLINDER

2.2 ONTWIKKELINGEN

De biodiversiteit beweegt mee met de gevolgen van vermesting, verzuring, verdroging en vermindering van stilte en duisternis. Vaak wordt in één adem de deken van stikstof en bestrijdingsmiddelen genoemd die doordringt in onze natuur. In de komende paragrafen wordt ingegaan op biodiversiteit, stikstofbeleid, klimaatontwikkeling en bos voor de toekomst.

2.2.1 BIODIVERSITEIT

Biodiversiteit is de veelheid aan planten en dieren in samenhang met elkaar en de omgeving, met variatie in genen, soorten en gemeenschappen. Veel soorten verminderen in aantallen, doordat leefgebieden minder geschikt worden. Hoewel de trend in die gebieden waar actief natuurbeleid wordt gevoerd lijkt te keren, is er de laatste jaren een sterke achteruitgang van de biodiversiteit te zien. Eco-systemen, waarin dieren en planten samenleven zijn echter essentieel voor productie van zuurstof, afbraak van organisch materiaal, bestuiving van planten, waterzuivering en het beheersen van plagen. Ook de mens is gebaat bij een hoge mate van biodiversiteit. Denk aan de bijen die nodig zijn

voor een goede bestuiving van fruitbomen. De sterke afname van insecten zorgt er ook voor dat veel insectenetende soorten achteruitgaan.

Het behouden en versterken van biodiversiteit is van groot belang en werkt door in meerdere beleidsvelden. We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND op het uitbreiden en verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuurpact. Het vlechtwerk van droge en natte landschapselementen (groen-blauwe dooradering) van agrarische gebieden is essentieel voor de biodiversiteit.

In de agenda Boer, burger, natuur Drenthe werken wij aan projecten die een bijdrage leveren aan herstel en verbetering van de biodiversiteit en het landschap.

Naast verdroging en stikstoflast is ook het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het landelijk gebied van invloed op de biodiversiteit. De discussies hierover nemen toe. Met het programma Duurzame Bollenteelt gaan we werken aan het terugbrengen van chemische middelen en onderzoeken we hoe we de teelten kunnen verduur-

zamen door het gebruik van natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen. Hierbij sluiten we aan bij de landelijke Toekomstvisie Gewasbescherming 2030.

Onze ambities voor biodiversiteit zijn uitgewerkt in deze Natuurvisie. De uitvoeringsmaatregelen zijn verwoord in het PNP. Om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen en deze juist te verbeteren is onderzoek en experimenteerruimte nodig. Het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) is erop gericht om kennis te ontwikkelen en te verspreiden met als doel structureel herstel en beheer van natuurkwaliteit. Een voorbeeld is het onderzoek naar de verhoging van de beekbodem in de Drentsche Aa.

2.2.2 STIKSTOF

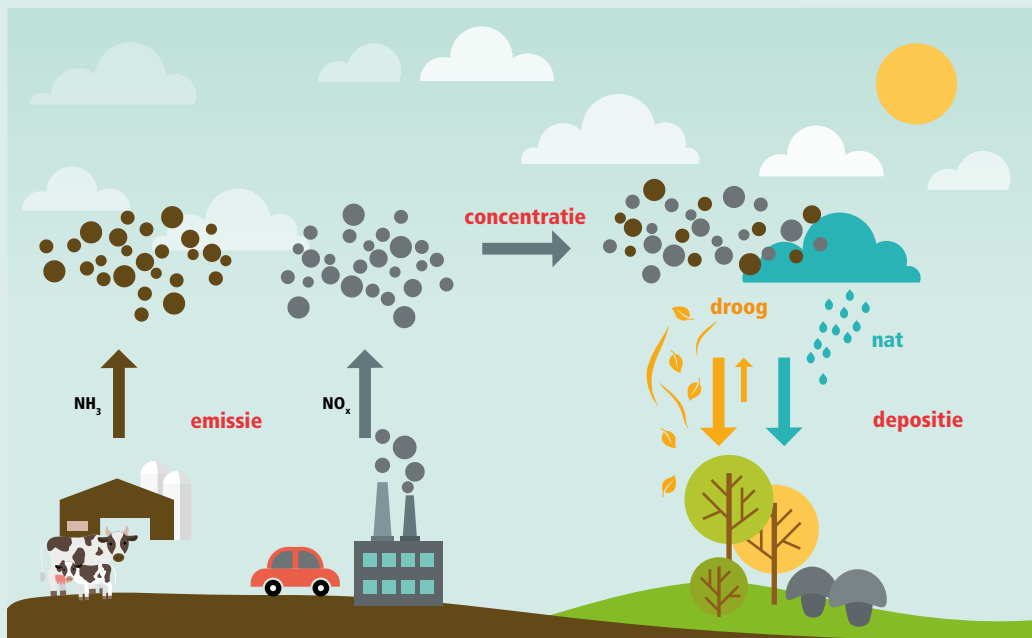
In de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) zijn in Europees verband maatregelen neergelegd om te voldoen aan instandhoudingsdoelen voor de natuur. Nederland heeft de verplichting op zich genomen om voor de aangewezen soorten en habitattypen een zogenaamde 'Gunstige Staat van Instandhouding' te realiseren.

Het Rijk is systeemverantwoordelijk voor het natuurbeleid en staat primair aan de lat voor de reductie-opgave voor stikstof. Op 9 maart 2021 is de landelijke Stikstofwet aangenomen. Als onderdeel van de aanpak stikstof heeft het Rijk samen met de provincies medio 2020 het Programma Natuur opgesteld. Rijk en provincies streven met dit programma naar het op orde brengen van condities die nodig zijn voor een robuust natuursysteem. In het

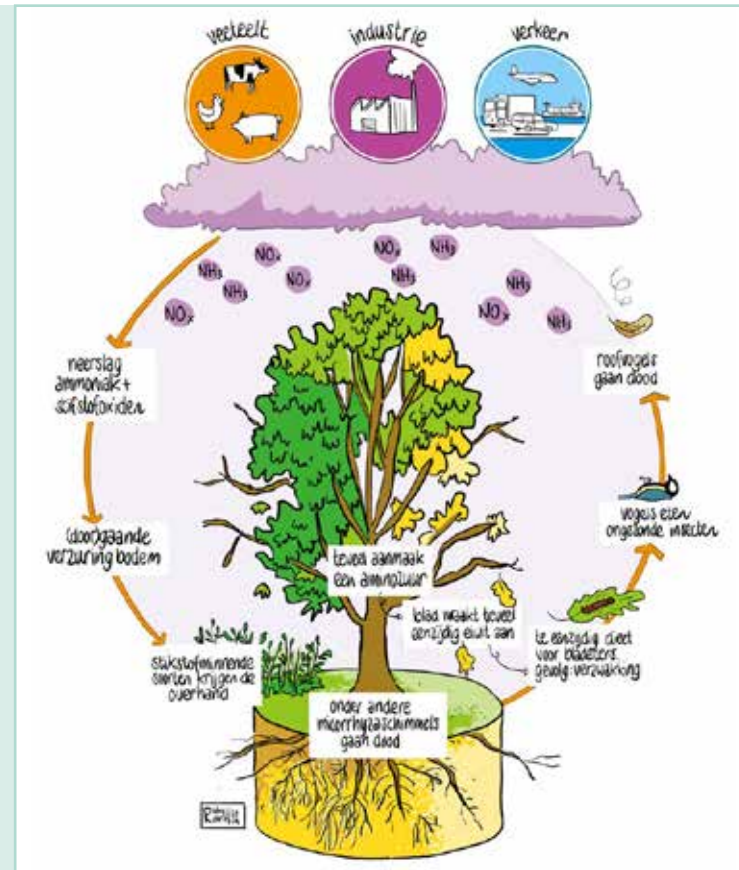
Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023, dat voortvloeit uit het Programma Natuur, wordt de volgende stap gezet om de kwaliteit van de Drentse natuur op orde te krijgen.

Momenteel wordt het Drentse Stikstofbeleid verder ingevuld door middel van een gebiedsgerichte aanpak conform het Koersdocument Drentse aanpak Stikstof. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 6.2.

Drenthe heeft veertien Natura 2000-gebieden. Te veel stikstof leidt tot verzuring en vermessing en daarmee een vermindering van de biodiversiteit (zie afbeelding uit Koersdocument Drentse aanpak stikstof). Dit speelt voor de instandhoudingsdoelen van twaalf van de veertien Natura 2000-gebieden. Ook naast de "formele" instandhoudingsdoelen voor deze gebieden is er natuur die schade ondervindt van een overmatige neerslag aan stikstof.

DE WEG VAN STIKSTOF VAN BRON NAAR NATUUR

NAAR VAN DUINHOVEN, 2019

WATERBERGINGSGEBIED KOELEVAARTSVEEN

MEETSTATION VOOR AMMONIAK

Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van de biodiversiteit is een overmaat aan stikstofneerslag. Ons land kent al decennialang een hoge stikstofemissie en daarom een hoge stikstofbelasting van de natuur. Daardoor zijn veel habitattypen en leefgebieden van aangewezen soorten onder druk komen te staan. Door de cumulatie van stikstof en verzuring in de bodem zal de huidige depositie nog een lange termijn gevolgen hebben. Hierbij maken wij een koppeling met het bodembeleid.

Ook voor andere beleidsterreinen heeft de stikstofproblematiek gevolgen. Er moet namelijk zekerheid zijn dat natuurwaarden niet worden aangetast voordat een economische ontwikkeling op grond van de Wnb kan plaatsvinden.

Voor allerlei projecten op het gebied van bijvoorbeeld bouw, industrie, infrastructuur en agrarische bedrijven vraagt dat om het creëren van stikstofruimte, voordat ze kunnen worden uitgevoerd.

Het op orde krijgen van milieucondities, waaronder stikstof, is ook een van de uitdagingen bij het realiseren van een Basiskwaliteit Natuur Drenthe (zie paragraaf 4.1).

2.2.3 KLIMAATONTWIKKELING

Klimaatverandering heeft aanzienlijke effecten op onze natuur en biodiversiteit. Afgelopen decennia ging de klimaatverandering doorgaans geleidelijk, waardoor de impact op natuur niet altijd even goed zichtbaar is. De klimaatverandering kan ook heel snel extremere vormen aannemen. Zo kenden 2018,

2019 en 2020 droogteperiodes, maar is er ook steeds vaker sprake van extreme regenval.

Hierdoor krijgt de natuur te maken met meer dynamiek. Klimaatverandering en het effect daarvan op ons natuursysteem manifesteren zich op verschillende manieren. We zien een algehele stijging van de temperatuur. Het wordt dus warmer en de zeespiegel stijgt. Ook neerslagpatronen veranderen: het wordt natter in de winterperiode en droger in de zomerperiode. Daarnaast zullen we steeds vaker te maken krijgen met weersextremen, bijvoorbeeld in de vorm van heftige neerslag, hagel en onweer, of intense kou, maar ook van hittegolven en perioden van extreme droogte.

Dat het warmer wordt, is een gevolg van de verhoogde CO₂ in de atmosfeer. In de

natuur is dat te zien doordat het groeiseizoen eerder begint en langer duurt. Sommige soorten veranderen daardoor hun timing van voortplanting of migratiepatroon, wat kan leiden tot mismatches in de voedselketen. Door de warmere winters neemt de overlevingskans van insecten en exoten toe. Ook wordt de groeisnelheid van planten bevorderd, net als de afbraakprocessen waardoor klimaatverandering ook een verruigende en vermestende invloed heeft.

Een opvallend gevolg van de algehele temperatuurstijging is dat klimaatzones verschuiven. Bij de berekende stijging van de algehele temperatuur met 2,5 graad in 2050 zou Drenthe in de klimaatzone komen die nu kenmerkend is voor de regio tussen Parijs en Bordeaux. Met het verschuiven van de

klimatologische zones verschuift voor veel soorten ook hun geschikt leefgebied. Over het algemeen heeft de natuur een groot aanpassingsvermogen en we zien dat een groot aantal soorten uit zuidelijker streken hun verspreidingsgebied in noordwaartse richting verplaatsen. Mooie voorbeelden daarvan zijn soorten als hop en bijeneter die steeds vaker in Nederland broeden. Maar er zijn in de typisch Drentse heide- en veensystemen ook veel soorten waarvoor het leefgebied nu minder geschikt wordt. Voor bijvoorbeeld een kenmerkende soort als heikikker wordt het moeilijker. Naast dat we inzetten op herstel en behoud, zullen we moeten accepteren dat er door klimatologische en ecologische effecten soorten verdwijnen en dat er andere soorten voor in de plaats komen. Biodiversiteitsherstel en de robuustheid daarvan worden bepaald door het functioneren van het

ecologisch systeem als geheel, waarbij er sprake is van een veelheid van soorten. Een andere ontwikkeling binnen het klimaat is dat neerslagpatronen veranderen: in het winterhalfjaar valt meer neerslag dan vroeger, maar in het zomerhalfjaar wordt het juist droger. Voor de beekdalen betekent dit meer water in de winter, een verhoogde afvoer of juist langdurige overstroming. Toenemende droogte in de zomer leidt op de veengronden tot versterkte veenoxidatie. De gevolgen van (extreme) droogte zijn ook merkbaar op de hogere zandgronden, waar het grondwater vaak al diep weggezakt is en nog moeilijker bereikbaar wordt voor wortels van bomen. Verdrogingsgevoelige ecosystemen in vennen, vochtige heiden en hoogvenen krijgen het moeilijker. Maar ook bovenlopen van beken vallen in de zomerperiode sneller droog.

De veranderingen in neerslag en de toenemende fluctuaties in temperatuur beïnvloeden via chemische bodemprocessen de milieukwaliteit van bodem en water en versterken daarmee ook vaak het verzurende en vermestende effect van stikstofdepositie. Veel natuurgebieden in Drenthe hebben al te lijden onder verdroging (zie inleiding) en verzuring. Klimaatverandering komt daar nu bovenop en vormt daarmee een extra stressfactor. In gebieden waar de basiscondities goed zijn, kan de natuur zich makkelijker aanpassen aan de veranderende omstandigheden en grijpen klimaateffecten minder diep in.

Extreme weersituaties kunnen effecten hebben op planten en dieren, zeker als ze zich voordoen in het begin van het groeiseizoen of in de periode van voortplanting. Vooral een opeenvolging

van weersextremen kan in korte tijd een hele populatie laten verdwijnen uit een gebied. Dat uitsterf risico is het grootst in kleine gebieden met geïsoleerde populaties. Grote gebieden met veel structuur en verschillende leefmilieus zijn beter in staat om de klappen van weersextremen op te vangen. Ook naastgelegen buffers in de vorm van nieuwe natuur, ecologische verbindingen en groenblauwe dooradering van het landelijk gebied bieden mogelijkheden om uit te wijken en maken herkolonisatie van de natuurgebieden mogelijk. Het is dus van essentieel belang dat het NNN zo snel mogelijk wordt afgerond.

Natuur reageert op klimaatverandering en past zich zo goed mogelijk aan. Het bijzondere in de wisselwerking tussen natuur en klimaatverandering is dat natuur ook ingezet kan worden om

DOOR DE OPWARMING VAN DE AARDE SCHUIFT HET
BROEDGEBIED VAN DE BIJENETER OP NAAR HET NOORDEN

DOOR HITTE VERBRANDE HEIDE IN HET LEGGELDERVELD

NATUURGEBIED DE ONLANDEN FUNCTIONEERT
ALS WATERBERGINGSGEBIED VAN FORMAAT

de gevolgen van klimaatverandering voor de mens te verminderen of zelfs weg te nemen. Bossen en hoogveen-gebieden kunnen veel CO₂ vastleggen en andersom komt er ook veel CO₂ vrij wanneer hoogveengebieden verdrogen.

Overigens bestaan ook buiten het NNN mogelijkheden voor het tegengaan van verdergaande veenoxidatie. Het is belangrijk dat de aanwezigheid van veen(resten) in de ondergrond in beeld wordt gebracht. De aanwezigheid van veen biedt wellicht mogelijkheden voor het maken van functiecombinaties in deze gebieden (en bundeling van

verschillende financieringsstromen): bijvoorbeeld door tegelijkertijd te werken aan natuurinclusieve landbouw, waterberging en vasthouden en CO₂-opslag.

De veranderingen gaan nu erg snel en daarom is het van belang dat we inzetten op het klimaatbestendig maken van natuur. Daarvoor zijn een vitale bodem en een gezond watersysteem een eerste vereisten. De provincie werkt aan het watersysteem om het geschikt te maken voor de gevolgen van klimaatverandering. De uitvoering van dit beleid combineren we

zoveel mogelijk met de wens om het natuurnetwerk te versterken. Natte natuurgebieden zoals beekdalen zijn belangrijke ecologische verbindingen en zijn ook voor de waterhuishouding van belang. Wij streven naar robuuste beekdalen in 2030. Robuuste beekdalen zijn bestand tegen een grotere hoeveelheid neerslagwater, die zich, als gevolg van de klimatologische veranderingen, verzamelt in de beekdalen. Hierbij wordt de afvoer niet afgewenteld op een ander gebied of verschoven naar de toekomst. Bij veel neerslag is er kans op water op het maaiveld. Bestaande functies moeten zich aanpassen aan

deze gevolgen van klimaatverandering. De opgave en urgentie in de beekdalen is verschillend en daarom is er ruimte voor maatwerkoplossingen.

Een goede en duurzame waterhuishouding is in veel gebieden een essentiële randvoorwaarde voor goede milieuecondities. Punt van zorg daarbij is veenoxidatie, waardoor veenlagen in de bodem onder invloed van zuurstof verteren en behoorlijke hoeveelheden CO₂ vrijkomen. We willen de aanwezige veengronden binnen het NNN in stand houden door een bijbehorende waterstand. Dit kan samengaan met herstel van natte natuur.

Om de effecten van klimaatverandering te verzachten en CO₂ vast te leggen, wil de provincie ook nieuwe bossen aanleggen, inzetten op hoogveenherstel, hydrologische herstelmaatregelen uitvoeren, gebieden met elkaar verbinden door ecologische verbindingen te realiseren en groenblauwe dooradering te versterken. Deze maatregelen en overige aanvullende maatregelen zijn uitgewerkt in het PNP (zie paragraaf 6.1).

2.2.4 BOS VOOR DE TOEKOMST

De landelijke bossenstrategie “Bos voor de toekomst; uitwerking ambitie en doelen Bossenstrategie en beleidsagenda 2030” is bedoeld om zowel een bijdrage te leveren aan het klimaatvraagstuk (opslaan CO₂) als aan de versterking van de biodiversiteit. Dit vraagt ook om een provinciale uitwerking. Het voornemen is om deze Drentse uitwerking van de Drentse Bomen- en Bossenstrategie, in de loop van 2022 vast te stellen. Er ligt een grote opgave voor het vitaal houden van onze bossen. Speerpunt hierin is het revitaliseren van afstervend lariks- en fijnsparbos. De Bossenstrategie kan een belangrijke stimulans zijn om de biodiversiteit te versterken, bij te dragen aan de oplossing van de stikstofproblematiek en aan hydrologisch herstel van natuurgebieden.

Daarnaast is er een opgave om nieuw bos te realiseren. In de landelijke Bossenstrategie is gestreefd naar een netto uitbreiding van het areaal bos in Nederland met 10% in 2030, wat neerkomt op ongeveer 37.000 hectare. Als Drenthe een evenredig aandeel neemt in deze ambitie dan betekent dit dat de provincie streeft naar 3.700 hectare bosuitbreiding tot 2030. Dit wordt verder uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Ruimte

voor deze ambitie wordt gezocht zowel binnen als buiten het NNN. Conform de landelijke bossenstrategie valt onder de bosuitbreiding niet alleen nieuw bos maar ook de aanplant van bomen buiten het bos. Daaronder vallen de houtige landschapselementen zoals houtwallen, heggen en solitaire bomen. Voor de aanleg van nieuw bos en houtige landschapselementen geldt dat de locaties dienen te passen binnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. Een belangrijke planologische pijler voor de realisatie van nieuw bos is het bosclusterringsbeleid zoals verwoord in de Omgevingsvisie 2018. Hierbij rekening houdend met de andere provinciale belangen, zoals biodiversiteit, aardkundige waarden, archeologie, cultuurhistorie, landschap en landbouwkundige structuur.

De bosuitbreiding buiten het NNN biedt voor de provincie een kans om andere doelstellingen tegelijkertijd te realiseren. Daarom gaan wij samen met waterschappen, gemeenten, bos- en natuurbeheerders onderzoeken welke mogelijkheden er zijn. Door het slim combineren van functies met de aanleg van bos kunnen meerdere opgaven worden gerealiseerd, waarbij financiële geldstromen gecombineerd kunnen worden en er meervoudig ruimtegebruik ontstaat.

NATUURBOS LANGS DE DRENTSCHE AA

2.3 TOEKOMSTBEELD VOOR DE DRENTSE NATUUR

Ons toekomstbeeld voor Drenthe hebben we (globaal) geografisch weergegeven op de kaart Robuuste Natuur 2040 in de Omgevingsvisie.

We hebben voor heel Drenthe in beeld gebracht welke typen natuur en landschap bij kunnen dragen aan het hele natuurnetwerk. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

NATUURLIJK PROCES

Gebieden waar natuurlijke processen de ruimte krijgen;

BESTAANDE PATRONEN

Gebieden waar het beheer gericht is op het in stand houden van bestaande patronen van natuur, landschap en cultuurhistorie;

AGRARISCH GEBRUIK

Boerenland natuur, waar agrarisch gebruik leidend is;

WONEN EN WERKEN

Stedelijke gebieden met overgangen stad-land, die door ecologisch beheer bij kunnen dragen aan kwaliteit van natuur en landschap.

NATUURLIJK PROCES – NATURA 2000-GEBIED ZUIDLAARDERMEER

BESTAANDE PATRONEN – DOTTERBLOEMHOOILAND LANGS DE DRENTSCHE AA

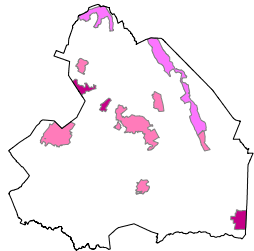
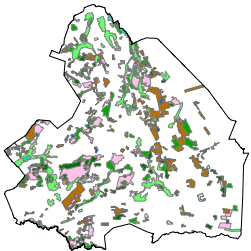
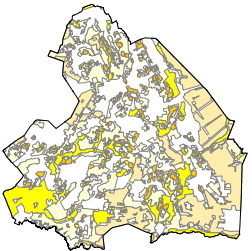
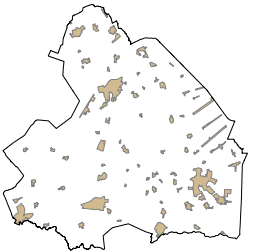

AGRARISCH GEBRUIK – AGRARISCHE NATUUR OP DE ES VAN BAZUIN

WONEN EN WERKEN – BLOEIEND
OPENBAAR GROEN IN HOOGEVEEN

Voor de vier typen gebieden is in de hiernavolgende tabel aangegeven welke plek ze in het natuurnetwerk hebben, welke natuur- en landschapsdoelen we daar nastreven, hoe we die willen realiseren en hoe we de verantwoordelijkheid daarvoor zien. Ook geven we aan welke instrumenten ingezet kunnen worden.

ROBUUST NATUURNETWERK		NATUURNETWERK DRENTHE	
Natuurlijk proces leidend	Bestaande patronen leidend	Agrarisch gebruik leidend	Wonen en werken leidend
			
Plaats natuurnetwerk			
N2000 netwerk Onderdeel NNN	N2000 netwerk Onderdeel NNN incl. ecologische verbindingen	Vertakkingen netwerk	Vertakkingen netwerk
Streven			
Natuurlijke processen dominant Landschapsdoelen ondergeschikt	Realiseren van aangegeven natuur- en landschapsdoelen Cultuurhistorie telt mee Beleving vergroten	Netwerk verstevigen, doorlaatbaarheid en dooradering in stand houden en verbeteren Basiskwaliteit Natuur realiseren Beleving vergroten	Netwerk verstevigen, doorlaatbaarheid en dooradering in stand houden en verbeteren Basiskwaliteit Natuur realiseren Beleving vergroten
Hoe			
Functiewijziging natuur Inrichten en beheren natuur Milieucondities op orde	Functiewijziging natuur Inrichten en beheren natuur Milieucondities op orde	Landschapselementen, bermen/taluds: Herstellen, in stand houden, inrichten Beekdalen, graslanden akkerranden: ecologisch beheren GLB / Agrarisch natuurbeheer	Ecologisch(er) beheer van parken, wegbermen, industrieterreinen vergroenen Benutten combinatiekansen met o.a. klimaat
Wie			
Provincie verantwoordelijk voor doelen TBO's en overige grond- eigenaren verantwoordelijk voor beheer en ontwikkeling	Provincie verantwoordelijk voor doelen TBO's en overige grond- eigenaren verantwoordelijk voor beheer en ontwikkeling	Provincie verantwoordelijk voor doelen Waterschappen, gemeenten Boeren en burgers Agrarisch collectief	Provincie stimuleert waterschappen, gemeenten en burgers voor groen-blauwe initiatieven
Instrumenten			
Financiële regelingen Planologische borging (provincie) Vergunningverlening door provincie en gemeenten	Financiële regelingen Planologische borging (provincie) Vergunningverlening door provincie en gemeenten	Planologische borging (gemeente) Vergunningverlening door gemeente Agrarisch natuurbeheer Projecten / subsidies	Planologische borging (gemeente) Vergunningverlening door gemeente Agrarisch natuurbeheer Projecten / subsidies

De doelen voor deze typen gebieden staan op de kaart Doelen natuur en landschap 2040. Met deze kaart verwoorden we de doelen voor de langere termijn. De aangegeven streefbeeld en worden aan de hand van beschrijvingen en foto's toegelicht.

Voor de gebieden waar we zelf verantwoordelijk voor zijn, gebruiken we de kaart als doelenkaart. In gebieden waar anderen verantwoordelijkheid hebben, kan de kaart als inspiratie en leidraad worden gebruikt en om ontwikkelingen te sturen in het licht van de potentiële bijdrage aan natuur en landschap. Daarmee is het een richtinggevende kaart en niet verplichtend.

Op de ambitiekaart van het Natuurbeheerplan zijn de ambities te vinden waar de provincie op korte termijn naar streeft. Dit hoeft niet altijd overeen te komen met de kaart Robuuste natuur 2040, omdat op de ambitiekaart ook tussendoelen geformuleerd kunnen zijn. Dit zijn doelen die een tussenstap zijn om tot het uiteindelijke natuurdoel te komen.

ANSERVELD, DWINGELDERVELD

2.4 BESCHERMEN, BELEVEN EN BENUTTEN

Beschermen, beleven en benutten moeten in balans zijn, waarbij het uitgangspunt moet zijn dat beleven en benutten niet ten koste gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. Immers, als we de natuur onvoldoende beschermen, valt er ook niets meer te beleven en te benutten. Door de Drentse natuur robuuster te maken conform de Omgevingsvisie 2018 en het PNP, valt er meer te beleven en te benutten.

Het landschap en de natuur worden door velen ervaren als een aangename leefomgeving en een goed vestigingsklimaat. Daarvan profiteren onder andere de toeristische sector, de landbouw en het waterbeheer, waar waterdoelen en ecologische doelen elkaar vaak versterken. Wij beschermen de natuur in Drenthe om de biodiversiteit in stand te houden en te versterken. We zoeken naar combinaties met andere functies, waardoor derden mee kunnen helpen om het natuurnetwerk beter te laten functioneren.

Kortom, we willen toe naar natuurinclusieve groei door duurzame landbouw te bevorderen en ruimte te bieden aan een duurzame recreatief-toeristische sector. We nodigen daarnaast ook andere sectoren uit om met plannen te komen

die goed zijn voor de economie van Drenthe en goed zijn voor de natuur. Drenthe kan zich hiermee in brede zin profileren. Naarmate het natuurnetwerk meer robuust en vitaal is, zijn er meer mogelijkheden voor combinaties met andere functies. Dit vraagt per gebied een afweging, waarbij de aard en schaal van een gebied, de aanwezige natuurwaarden, de ruimte in de (inter-) nationale regelgeving en het soort initiatief het verschil maken.

2.4.1 BESCHERMEN

Bescherming van natuur vindt primair plaats via de landelijke wet- en regelgeving en de POV. Bij maatschappelijk gewenste ruimtelijke ingrepen in de natuur moet vanuit dit beschermingskader getoetst worden of en op welke wijze gewenste ruimtelijke ingrepen al dan niet kunnen plaatsvinden. In het Drentse omgevingsbeleid geldt natuur (naast landschap, cultuurhistorie, archeologie, aardkundige waarden en rust) als een kernkwaliteit

KLEINE ZWAAN

ORANJE ZANDOOGJE

TORENVALK

HARLEKIJN

en daarmee als een provinciaal belang waarop initiatieven van derden beoordeeld worden. Het doel daarbij is altijd om een kernkwaliteit te behouden en waar mogelijk te versterken in combinatie met het realiseren van een initiatief. De systematiek voor het werken met kernkwaliteiten is uitgewerkt in de Omgevingsvisie Drenthe 2018. In deze Natuurvisie komt een en ander terug bij de onderdelen Robuust natuurnetwerk en NND (zie hoofdstuk 3 en 4). De Wnb is een belangrijk instrument om met name buiten het NNN de waarden van natuur te borgen. In hoofdstuk 5 wordt dit verder toegelicht.

Het beleven van natuur is voor de Drenten en toeristen van groot belang. De Drentse natuur is goed toegankelijk en draagt daarmee bij aan het woongenot, het vestigingsklimaat voor wonen en bedrijven. Op enkele plaatsen wordt het recreatief medegebruik gezondeerd zodat er rustige gedeelten in natuurgebieden ontstaan en meer intensief gebruikte gedeelten. Met het realiseren van nieuwe natuur conform het PNP en van nieuwe bomen conform de Drentse Bomen- en Bossenstrategie willen we bijdragen aan het ontlasten van gebieden met een te hoge recreatiedruk.

Vanuit de Kaderrichtlijn Water worden maatregelen uitgevoerd om het watersysteem en de waterkwaliteit te verbeteren voor natuur. Dit heeft een direct positief effect op de kleinere wateren.

2.4.2 BELEVEN

Actief zijn in de natuur ondersteunt een goede gezondheid en welbevinden. Door een toename van natuurbeleving groeit de actieve betrokkenheid bij natuur en landschap. Daarnaast is educatie en voorlichting nodig om de waarden van natuur onder de aandacht te brengen en draagvlak voor de natuur te vergroten. Uit onderzoek blijkt dat de natuur en het gevarieerde landschap in Drenthe door veel mensen worden bezocht. Slechts een beperkte groep komt voor de hoogwaardige natuurgebieden van Drenthe, terwijl het overgrote deel vooral de afwisseling en de rust waardeert. Dit is een gegeven dat bij het in stand houden en verbeteren van de beleefbaarheid van de Drentse natuur een rol moet spelen.

De mogelijkheden om van de Drentse natuur te genieten zijn groot. Samen met gemeenten, Recreatieschap Drenthe, Landschapsbeheer Drenthe en terreinbeherende organisaties en eigenaren willen we kijken hoe we het bestaande fiets- en wandelnetwerk in de natuurterreinen in stand kunnen houden en waar mogelijk de toegankelijkheid van het landschap kunnen verbeteren, met respect voor de aanwezige natuurwaarden. De markt en de omgeving moeten hier nadrukkelijk bij worden betrokken. Het zijn vooral ondernemers, lokale groepen en andere overheden, die een actieve bijdrage aan de beleefbaarheid van de Drentse natuur kunnen leveren.

We zien in diverse gebieden de ontwikkeling van modern gastheerschap. Veel ondernemers zijn enthousiast om de eigen leefomgeving op een positieve manier onder de aandacht te brengen en zo bij te dragen aan draagvlak voor de instandhouding ervan. Dit willen we stimuleren. We zien ruimte voor culturele festiviteiten in een natuurlijke omgeving en willen in samenspraak met de terreinbeherende organisaties en bewoners de mogelijkheden daarvoor nader bekijken.

We vinden het belangrijk dat de mogelijkheden om natuur en landschap actief te beleven bevorderd worden en willen ruimte bieden aan buitensporten (golf, mountainbiken, ruitersport), waarmee beleving en beweging met elkaar worden verbonden. We verwachten dat er in combinatie met dit soort activiteiten mogelijkheden ontstaan

om ook de kwaliteit van het natuurnetwerk te versterken.

Drenthe heeft een rijk aanbod aan dagrecreatie en verblijfsrecreatie. Er is echter vraag naar meer kwaliteit, comfort en beleving. We werken graag mee aan plannen die hierin voorzien, omdat we denken dat dit zowel voor de natuur als voor de recreatief-toeristische ontwikkeling van belang is. De toegankelijkheid kan worden verbeterd door toeristische overstap-punten aan de rand van natuurgebieden of in nabije dorpen te benutten voor recreatieve routes, parkeren, horeca e.d. De intensieve recreatie concentreert zich op dit soort plaatsen, de extensieve recreatie laat zich prima combineren met natuurgebieden.

Veel inwoners van Drenthe zijn ook actief betrokken bij de instandhouding en het beheer van natuurterreinen of landschapselementen. Diverse organisaties werken veel met en voor vrijwilligers om kleine landschapselementen te beheren, educatie te verzorgen en gegevens te verzamelen. Onder het motto 'jong geleerd, oud gedaan' begint draagvlak voor natuur- en landschapsbehoud op de lange termijn bij bewustwording en educatie.

Veel mensen doen dit soort vrijwilligerswerk om de combinatie van natuurbeleving, gezondheid en sociale motieven. Dit draagt bij aan de betrokkenheid van bewoners bij de kwaliteit van de eigen omgeving en natuurbeheer in het algemeen. Omdat dit vraagt om kennis en organiserend vermogen bij

inwoners en ook bedrijven, gaat dit niet altijd vanzelf. Het is dus nodig inwoners en bedrijven zo te faciliteren dat zij verantwoordelijkheid kunnen nemen voor het beheer en onderhoud van de eigen leefomgeving. We ondersteunen organisaties en inwoners die hieraan invulling kunnen geven.

2.4.3 BENUTTEN

Diverse maatschappelijke trends kunnen inspireren tot een prachtige combinatie van natuur en economie, die voor beide sectoren winst op kan leveren. Dit soort combinaties zien we al ontstaan en willen we graag bevorderen.

Zo kan natuur in de transformatie naar een biobased economy bijdragen als leverancier van grondstoffen voor chemie, energie en farmacie.

Klimaatverandering leidt tot de aanwijzing van waterbergingsgebieden en buffergebieden.

Dit gaat vaak samen met natte natuur. Ook CO₂-vastlegging (bosuitbreiding of vernatting) en het tegengaan van veenoxidatie laat zich goed combineren met natuur. Dit is ook verder uitgewerkt in het beleidskader Economische Koers Drenthe 2020-2023 en de nota Klimaatadaptatie Drenthe. Momenteel wordt gewerkt aan beleid voor biograndstoffen.

Als onderdeel van de klimaatopgave vraagt de energietransitie ook om ruimte. Zowel de ontwikkeling van zon op land als wind hebben impact op het Drentse landschap. Dergelijke ontwikkelingen moeten wel passen binnen het wettelijk en ruimtelijk kader. Door slim te combineren zijn er ook kansen voor natuur en biodiversiteit bij het realiseren van de energietransitie.

Afhankelijk van de omstandigheden is vooral bij de ontwikkeling van zonneparken meerwaarde te behalen op twee niveaus:

- 1. Meerwaarde op systeemniveau** de ontwikkeling van zonneparken kan meerwaarde opleveren voor het functioneren van een ecologisch systeem. Zo kan een zonnepark bijvoorbeeld worden ingezet om een ecologische verbinding te

ontwikkelen of te versterken en om bufferzones rond natuurgebieden in te richten;

- 2. Meerwaarde op projectplanniveau** door een deel van het projectgebied ecologisch in te richten en te beheren, kan op het perceel meerwaarde worden gecreëerd voor biodiversiteit. In de provinciale handreiking "Zonnewijzer biodiversiteit" (<https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/bouwen-wonen/omgevingsvisie/beleidsregel-zon/>) staan hiervoor concrete voorbeelden.

De bodembiodiversiteit onder de zonnepanelen en het effect van hekwerken op de doorgang van wilde dieren zijn zorgpunten bij de ontwikkeling van zonneparken in relatie tot biodiversiteit/natuur. Door ruimte tussen de panelen te laten en zo min mogelijk te kiezen voor de gesloten oost-westopstellingen wordt al wel zo veel mogelijk rekening gehouden met de bodem.

Natuur en landschap vormen een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen en werken. Er is een mooie combinatie te maken met gezondheid en welzijn, wonen, dienstverlening, kleinschalige ambachten, vrijetijdsbesteding, cultuur, duurzame energie en schone technologie (ICT en sensoren). In het landelijk gebied rondom de stedelijke

gebieden zien we een groeiende groep rustzoekers vrijkomende boerderijen voor werk en wonen in gebruik nemen.

De Drentse bossen zijn aangelegd om hout te produceren. Bedrijven op het gebied van bosexploitatie en houtverwerking bieden werkgelegenheid. Houtoogst kan bijdragen aan een duurzame vastlegging van CO₂ in de bouw. De nieuwe landgoederen en de aanleg van nieuwe bossen door particulieren (laatste 30 jaar 3.000 ha) leveren een belangrijke bijdrage aan natuur, landschap en economische ontwikkeling van Drenthe. Het bosbeleid wordt uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.

Er is een toenemende maatschappelijke behoefte aan het begraven in de natuur. In Drenthe zijn nu diverse natuurbegraafplaatsen ontwikkeld, ook binnen het NNN. Wij bieden ruimte aan natuurgraven binnen het NNN, zover dit passend is binnen de ruimtelijke kaders. Een ander goed voorbeeld van samengaan van bedrijvigheid en landelijk gebied/natuur is het LOFAR-gebied. Dit soort ontwikkelingen passen bij natuurinclusieve groei.

De laatste jaren krijgt de term natuurinclusief steeds meer inhoud. Onder natuurinclusief wordt verstaan dat er rekening gehouden wordt met de

leefomgeving van soorten en ruimte gegeven wordt aan de ontwikkeling van natuur en landschap. Hiermee geven wij ook invulling aan de Basiskwaliteit Natuur. Dit wordt vertaald naar de natuurinclusieve samenleving. In het kader van het programma Natuur gaan de provincies en het Rijk de 'Agenda Natuurinclusief' opstellen. Hierin worden voor de langere termijn de ambities en kansen voor een natuurinclusieve samenleving in beeld gebracht, met versterkte aandacht voor de natuur in onze nabije omgeving en niet alleen in natuurgebieden.

De landbouw beslaat het grootste deel van het grondgebied van onze provincie. Voor de biodiversiteit in Drenthe zijn qua ruimtegebruik m.n. akkerbouw en veeteelt van belang. De grondgebonden landbouwsector stelt het bodemkapitaal centraal en het bodem- en watersysteem spelen mee bij de keuze van gewassen en bedrijfsvoering. Landbouw, natuur en landschap zijn complementair aan elkaar. Vanuit het natuurbeleid stimuleren wij een natuurinclusieve bedrijfsvoering waarbij landbouw en natuur met respect voor elkaar functioneren. Natuur levert als ecosysteem een belangrijke bijdrage aan de productiviteit van de landbouw terwijl omgekeerd een meer natuurinclusieve landbouw onmisbaar is voor het behoud van de soortenrijkdom in het landelijk gebied. Denk bijvoorbeeld aan vlinders, bijen en andere insecten

VEENHOOIBEESTJE

en aan akker- en weidevogels. Aspecten van gebruik en beheer (o.a. gebruik pesticiden), milieu (verzuring en vermesting) en inrichting (landschap en landschapselementen) spelen een rol.

Drenthe werkt sinds een aantal jaren in het Programma Toekomstgerichte Landbouw aan het moderniseren, innoveren en verduurzamen van de landbouw. Dit gebeurt via de sporen Akkerbouw, Veehouderij, Tuinbouw en Agribusiness. Het Programma Toekomstgerichte Landbouw heeft als uitgangspunt dat agrarische ondernemingen in de toekomst steeds meer op hun ecologische footprint zullen worden beoordeeld. Dit gebeurt zowel vanuit de keten als ook door de consument. Het zoveel mogelijk sluiten van de lokale en regionale stikstof-, fosfaat-, en koolstofkringlopen en een beleid gericht op innovatie en kennisdeling zijn vanuit dit oogpunt de belangrijkste ingrediënten voor een nieuw economisch en ecologisch verdienmodel. Bij verdienmodel gaat het om boeren te belonen, maar ook door kosten te besparen. Het is de agrarische sector zelf, primair en ketens, die aan zet is. De provincie voert een beleid waarin we ondersteunend en faciliterend zijn aan de transitie, waarbij we sturen op maatschappelijke doelen op gebied van lucht, water, bodem en biodiversiteit. We stimuleren met ons beleid in de transitiecurve om boeren van gangbare landbouw zich te ontwikkelen naar kringloop- en natuurinclusieve landbouw. Het programma Duurzame Melkveehouderij Drenthe is een concreet voorbeeld van

de aanpak die we hierbij voorstaan. Veehouders en akkerbouwers krijgen hier het gereedschap aangereikt om verduurzaming op hun eigen wijze vorm en inhoud te geven en worden vervolgens beloond voor de stappen die zij daarbij zetten. Minder grond- en hulpstoffen zijn nodig voor het leveren van een optimale en toekomstgerichte productie.

Om de transitie in de sector te ondersteunen, is in de agribusiness innovatie het sleutelwoord. Een belangrijk element is de transitie naar meer gebruik van alternatieve eiwitten en de aandacht voor inhoudstoffen van gewassen. Hiervoor ondersteunen we nieuwe verbindingen, zogenaamde 'crossovers', van de agribusiness met de sectoren hightech, gezondheid, zorg, biobased economy en de productie van duurzame energie (waaronder het benutten van reststromen en productie van groene grondstoffen). Tegelijkertijd neemt bij de consumenten de interesse voor lokale en regionale voedselkringlopen toe. Denk aan landelijke samenwerking op voedselbeleid, op het realiseren van regionale kringlopen; de overheid als afnemer van producten.

In de Agenda Boer, burger, natuur Drenthe en in de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw concretiseren wij de gedeelde ambitie voor natuurinclusieve landbouw in Drenthe. Samen met de sector en met groene

organisaties werken wij aan een meer natuurinclusieve landbouw. Wij streven daarbij naar een duurzame en natuurinclusieve landbouw met een positieve balans tussen inkomen en een gezonde leefomgeving. Daarnaast zal vanaf 2023 het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in werking treden. Met het nieuwe GLB zal er meer invulling gegeven worden aan natuurinclusieve voedselproductie. Wanneer het nieuwe GLB in werking treedt, biedt dat onze provincie nieuwe methoden om met maatwerk in te zetten op vergroening van de sector. Onder andere voor het agrarisch natuurbeheer zal dit zeer van belang zijn (zie hoofdstuk 4).

Met het voorgaande geven wij ook invulling aan de Basiskwaliteit Natuur (zie hoofdstuk 4). Ontwikkelingen op het gebied van agroforestry en voedselbossen geven we binnen voornoemde context een plaats. Voor de mogelijkheden om tot landschapsherstel te komen, speelt de Drentse Bomen- en Bossenstrategie een rol.

STEENUIL

NOORDES, ORVELTE

3

ROBUUST NATUURNETWERK

3.1 NATUURNETWERK NEDERLAND

In 1990 is de nationale overheid gestart met het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die als een netwerk van gebieden moet zorgen voor een duurzame verbetering van flora, fauna, natuurlijke leefgemeenschappen en biodiversiteit. In 2011 is door het Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuurbeleid de verantwoordelijkheid voor het natuurbeleid overgegaan van het Rijk naar de provincies. In dit onderhandelingsakkoord zijn afspraken gemaakt over de herijking van de EHS. Vanaf 2014 stelt het Rijk extra middelen beschikbaar voor natuurintensivering. De afspraken zijn vastgelegd in het Natuurpact dat in 2013 is opgesteld. Eén van de afspraken is de realisatie (verwerving en inrichting) van het NNN, de opvolger van de EHS.

Het NNN is een robuuste, samenhangende structuur van natuurgebieden, nieuwe natuurgebieden, ecologische verbindingen en agrarische gebieden met hoge natuurwaarden, bijvoorbeeld gebieden met agrarisch natuurbeheer. Deze gebieden staan op de NNN-kaart. De vastgestelde kaart van het NNN inclusief de ecologische verbindingen (zie paragraaf 2.1.5) is onderdeel van de POV. De uitvoering van het NNN realiseren wij met het PNP.

Het PNP is gebaseerd op de bestuurlijke afspraken van het Groenmanifest en het Natuurpact.

Als onderdeel van de structurele aanpak stikstof heeft het Rijk samen met de provincies eind 2020 het Programma Natuur opgesteld. Rijk en provincies streven met het Programma Natuur samen naar het op orde brengen van condities die nodig zijn voor een landelijk gunstige staat van instandhouding conform de Vogel- en de Habitatrichtlijn van de EU (zie ook paragraaf 2.2.2). Dit is dus een aanvulling op afspraken van het Natuurpact en moet bijdragen aan de vermindering van de effecten van stikstof en aan een robuust natuursysteem. De maatregelen uit het Programma Natuur worden geïmplementeerd in het PNP.

Bij de ontwikkeling van het NNN zetten wij in op het:

- Verbinden van natuurgebieden en slechten van barrières;
- Herstel en verbeteren milieucondities;
- Benutten van slimme combinaties met andere beleidsopgave, zoals Kaderrichtlijn Water (KRW), water vasthouden en klimaatbuffers en recreatief medegebruik.

ROBUUSTE NATUUR IN HET ZUIDLAARDERMEER

Bij nieuwe activiteiten of wijziging van activiteiten zoeken wij aansluiting bij bestaande voorzieningen en zoeken de balans tussen beschermen, beleven en benutten. Hierbij gelden onder andere de regels van de POV. De komende jaren komen er hectares nieuwe natuur bij en gaan we de kwaliteit van de natuur verbeteren. Wij zorgen er samen met maatschappelijke partners voor dat de Drentse natuur robuust wordt. Een vitaal platteland is hierin een van onze speerpunten.

AARDBEIVLINDER

3.2 ECOLOGISCHE VERBINDINGEN

Ecologische verbindingen vormen een essentieel onderdeel van het NNN. Ecologische verbindingen zorgen er voor dat verschillende natuurgebieden met elkaar verbonden zijn. Dit is belangrijk voor de verspreiding van planten en dieren tussen gebieden en voorkomt de versnippering van de Drentse natuur. Zonder de ecologische verbindingen kan het NNN niet functioneren binnen het huidige landschap. Met het veranderende klimaat is het belang van de ecologische verbindingen nog groter geworden. Door weers-extremen kunnen populaties van dieren en planten snel uitsterven in gebieden. Ecologische verbindingen kunnen ervoor zorgen dat populaties zich weer kunnen hervestigen doordat gebieden

verbonden zijn met andere gebieden met restpopulaties. Daarnaast zullen de ecologische verbindingen bijdragen in de verspreiding van soorten, zodat deze mee kunnen verplaatsen met het klimaat waarin zij thuishoren.

Voor het realiseren van de verbindingen willen we gebruik maken van bestaande landschapspatronen en zo nodig deze landschapspatronen versterken, waarbij de hoofdfunctie van gebieden gehandhaafd blijft. Het gaat zowel om droge structuren, als houtsingels en wegbermen, als om natte structuren zoals waterlopen, oevers en greppels.

Wij stimuleren de aanleg van faunavoorzieningen, zodat de infrastructuur in Drenthe voor dieren passeerbaar wordt.

De realisatie van ecologische verbindingen is onderdeel van het PNP. Knelpunten bij provinciale en gemeentelijke infrastructuur worden zoveel mogelijk in combinatie met geplande wegwerkzaamheden aangepakt, waarbij voorrang wordt gegeven aan knelpunten in het NNN. De groen-blauwe dooradering is een belangrijke aanvulling op de ecologische verbindingen en is ook essentieel voor leefgebieden en de verspreiding van soorten (zie paragraaf 5.2)

ECOLOGISCHE VERBINDING REEST – HOLLANDSCHEVELD

3.3 HART VAN DRENTH

Het Hart van Drenthe wordt gevormd door de brongebieden van de beekdalen Drentsche Aa, Hunze en Elperstroom, waar 'het blauwe goud' van Drenthe ontstaat. Het Hart van Drenthe wordt, net als het Drents-Friese Wold, de komende decennia ontwikkeld tot een natuurlijk boslandschap (ook wel natuurlijk zandlandschap genoemd). Water wordt in het gebied vastgehouden, om langzaam zijn eigen weg te kunnen zoeken naar de beken. Zo ontstaat een gebied waar de mens wildernis kan beleven.

HOLMERS-HALKENBROEK

BLOEIENDE DOTTERBLOEMEN IN
NATURA 2000-GEBIED ELPERSTROOM

Door de decentralisatie van het natuurbeleid is de provincie verantwoordelijk voor de vastgestelde instandhoudingsdoelen voor deze gebieden. De provincie werkt via beheerplannen aan het bereiken van de voor de diverse gebieden vastgestelde doelen. Daarmee is Natura 2000 een belangrijk instrument voor het behoud en het versterken van de biodiversiteit in deze belangrijke Drentse gebieden.

Bij de bescherming van de Natura 2000-gebieden staat het behalen van de instandhoudingsdoelen centraal, in overeenstemming met het rijksbeleid voor deze gebieden. Dat doen we op een manier waarbij de omgeving bijdraagt aan deze doelen en met zo min mogelijk belemmeringen te maken krijgt. Het werken aan de doelen voor Natura 2000 draagt op deze wijze bij aan een gezond leef- en werkklimaat. We geven zo invulling aan het motto 'beschermen, beleven en benutten'. Beschermen staat hierbij voorop, omdat de instandhoudingsdoelen leidend zijn in onze aanpak.

Voor het afdoende beschermen van de gebieden en het behalen van de instandhoudingsdoelen trekken we samen op met gebiedspartners, waarbij de terreinbeherende organisaties en particulieren de herstelmaatregelen in het veld uitvoeren. Gebiedsgericht

3.4 NATURA 2000

Drenthe kent veertien gebieden die van Europees belang zijn, de Natura 2000-gebieden.

Deze gebieden maken deel uit van een Europees samenhangend netwerk van de belangrijkste natuurgebieden die Europa kent. De Vogel- en Habitatrichtlijn van de Europese Unie is op deze gebieden van toepassing. Deze gebieden zijn onderdeel van het NNN.

Het gaat om de volgende gebieden:

1. Bargerveen
2. Drentsche Aa
3. Drents-Friese Wold & Leggelderveld
4. Drouwenerzand
5. Dwingelderveld
6. Elperstroom
7. Fochteloërveen
8. Holtingerveld
9. Leekstermeergebied
10. Mantingerbos
11. Mantingerzand
12. Norgerholt
13. Witterveld
14. Zuidlaardermeergebied

samenwerken is het devies. Hiervoor hebben wij overeenkomsten met partners afgesloten en financiële afspraken gemaakt. Maatregelen die de hydrologische situatie in het gebied verbeteren, spelen vaak een centrale rol bij het bereiken van de geformuleerde instandhoudingsdoelen voor een gebied.

Door de huidige stikstofdepositie en de erfenis van depositie uit het verleden staat een belangrijk deel van de kwetsbare natuur onder druk. Het verminderen van die depositie is een van de voornaamste uitdagingen voor de

komende jaren. Herstel van de waterhuishouding speelt een cruciale rol bij het tegengaan van de effecten van stikstofdepositie. Daarnaast blijven maatregelen nodig zoals begrazing, plaggen, maaien en opslag verwijderen. Maar ook bij het regulier beheer van de gebieden spelen deze maatregelen een grote rol. Het beheer en de inrichting van de Natura 2000-gebieden speelt zich voornamelijk af binnen de begrenzing van de gebieden. Ook zijn maatregelen noodzakelijk in de directe omgeving, zoals de aanleg van bufferzones bij het Bargerveen en het instellen van zones waar vormen

van ontwatering aan banden zijn gelegd, indien deze een nadelig effect op de instandhoudingsdoelen hebben.

De precieze uitwerking van de wijze waarop wij de instandhoudingsdoelen voor een gebied willen bereiken, is verwoord in de beheerplannen van de gebieden. Een beheerplan geeft helderheid over de maatregelen die worden genomen om de betrokken natuurwaarden veilig te stellen en de instandhoudingsdoelen te behalen. De realisatie van onze taken voor Natura 2000-gebieden is onderdeel van het PNP.

3.5 NATIONALE PARKEN

Drenthe kent drie Nationale Parken: het Drentsche Aa-gebied, het Dwingelderveld en het Drents-Friese Wold. In deze gebieden komen verschillende functies samen, zoals natuur en landschap in combinatie met landbouw en recreatie.

3.5.1 DRENTSCHE AA

Het Nationaal Park Drentsche Aa is gericht op een duurzaam functionerend beek- en esdorpenlandschap, dat wil zeggen ecologisch houdbaar, economisch vitaal en sociaal aanvaardbaar.

DWINGELDERVELD

Het gebied kent een kwalitatief grote ecologische kwaliteit in een samenhangend landschap, waarbinnen meerdere internationaal aantrekkelijke natuurgebieden zijn gelegen. Deze natuurgebieden onderscheiden zich binnen Nederland én internationaal in kwaliteit (diversiteit aan soorten binnen één samenhangend ecosysteem), aanwezigheid van natuurlijke processen en schaalgrootte. De natuurlijke, landschappelijke en culturele erfgoedwaarden hebben unieke kenmerken in internationaal opzicht en worden ook als zodanig uitgedragen. De ambities in de Drentsche Aa dragen bij aan een robuust natuur- en watersysteem als schone bron voor drinkwaterwinning.

Het Drentsche Aa-gebied stond sinds 1965 regelmatig op de lijst als potentieel Nationaal Park. Het Drentsche Aa-gebied heeft echter binnen haar grenzen 21 dorpen en gehuchten (met 33.900 inwoners in 2020) en bestaat voor ongeveer de helft uit landbouwgrond (Bron: evaluatie Latour 2017). Hierdoor was zo'n Nationaal Park in traditionele zin (hoofdzakelijk bestaande uit natuurgebied) geen optie. Zo is in 2002 gekozen voor een bijzonder Nationaal Park, namelijk met een verbrede doelstelling dat de eigen sfeer en identiteit heeft kunnen behouden. Naast de zorg voor natuur en landschap dient het Drentsche Aa-gebied een leefbaar platteland en ook een toekomstbestendige grond-

DRENTS-FRIESE WOLD

gebonden economie te houden. Vanaf 2007 is deze werkwijze 'uitgeklapt' naar het totale stroomgebied - van de brongebieden in het zuiden tot de benedenloop in Groningen - en vervolgens is het in 2013 vastgelegd in het tweede Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa 2.0 (2012- 2020). In 2018 is dit door de provincie Drenthe geformaliseerd met de vaststelling van de Omgevingsvisie Drenthe. In 2021 is het derde BIO-plan Drentsche Aa (2021-2030) tot stand gebracht in lijn met de eerdere BIO-plannen voor wat betreft de ambitie om gezamenlijk de totale kwaliteit van het Drentsche Aa-gebied als één geheel in stand te houden en te versterken.

De inzet is gericht op het totale stroomgebied (34.000 hectare): van brongebieden tot benedenloop, inclusief het Hart van Drenthe.

3.5.2 ZUIDWEST-DRENTH (DRENTS-FRIESE WOLD EN DWINGELDERVELD)

Daarnaast hebben we in de Omgevingsvisie 2018 Zuidwest-Drenthe, met daarin de Nationale Parken Drents-Friese Wold en Dwingelderveld, als grotere eenheid geduid. In Zuidwest-Drenthe is het toekomstbeeld gericht op natuurgebieden die ecologisch optimaal zijn ingericht met een daarop afgestemde recreatieve inrichting. Ze zijn

met elkaar verbonden via beekdalen en talrijke landschapselementen in een overwegend agrarisch gebied met landbouw en ruimte voor nieuwe functies. Hierin geworteld liggen de steden en dorpen van Zuidwest-Drenthe, die in evenwicht zijn met natuur en landschap. Dit levert een inspirerende en dynamische omgeving waar cultuurhistorie, natuur en landschap hun verhaal vertellen. Hier kun je wonen, werken en recreëren in een bijzonder aantrekkelijk landschap.

Het blijkt dat dit soort gebieden door hun omvang een goede basis zijn voor de ontwikkeling van een hoge kwaliteit natuur en landschap en tegelijkertijd

een grote trekpleister vormen. Landelijk is hiervoor de standaard voor Nationale Parken Nieuwe Stijl ontwikkeld. In deze gebieden kunnen bestaande natuurgebieden beter met elkaar worden verbonden tot een groter samenhangend geheel door middel van ecologische en recreatieve verbindingen.

Grotere eenheden kunnen recreatief toeristisch sterk worden ontwikkeld en daarmee een stevige economische impuls geven. Dat betekent niet dat dit allemaal natuurgebied moet worden, maar wel dat de verbindingen verbeteren, het landschap veel aandacht krijgt en de milieucondities in het hele gebied beter afgestemd zijn op de natuurwaarden. Dan is het makkelijker om de noodzakelijke milieu- omstandigheden goed te houden en kunnen de natuurgebieden beter tegen een stootje. Er ontstaat ruimte voor grotere diersoorten, die in de ontwikkeling van natuurlijker landschappen een belangrijke rol kunnen hebben.

De provincie heeft de intentie de Drentsche Aa en Zuidwest Drenthe te laten uitgroeien tot de nieuwe standaard voor Nationale Parken. Daarvoor hebben we in 2020 een subsidie van het Rijk ontvangen om samen met partnerorganisaties en inwoners de mogelijkheden verder te verkennen.

HOLTINGERVELD

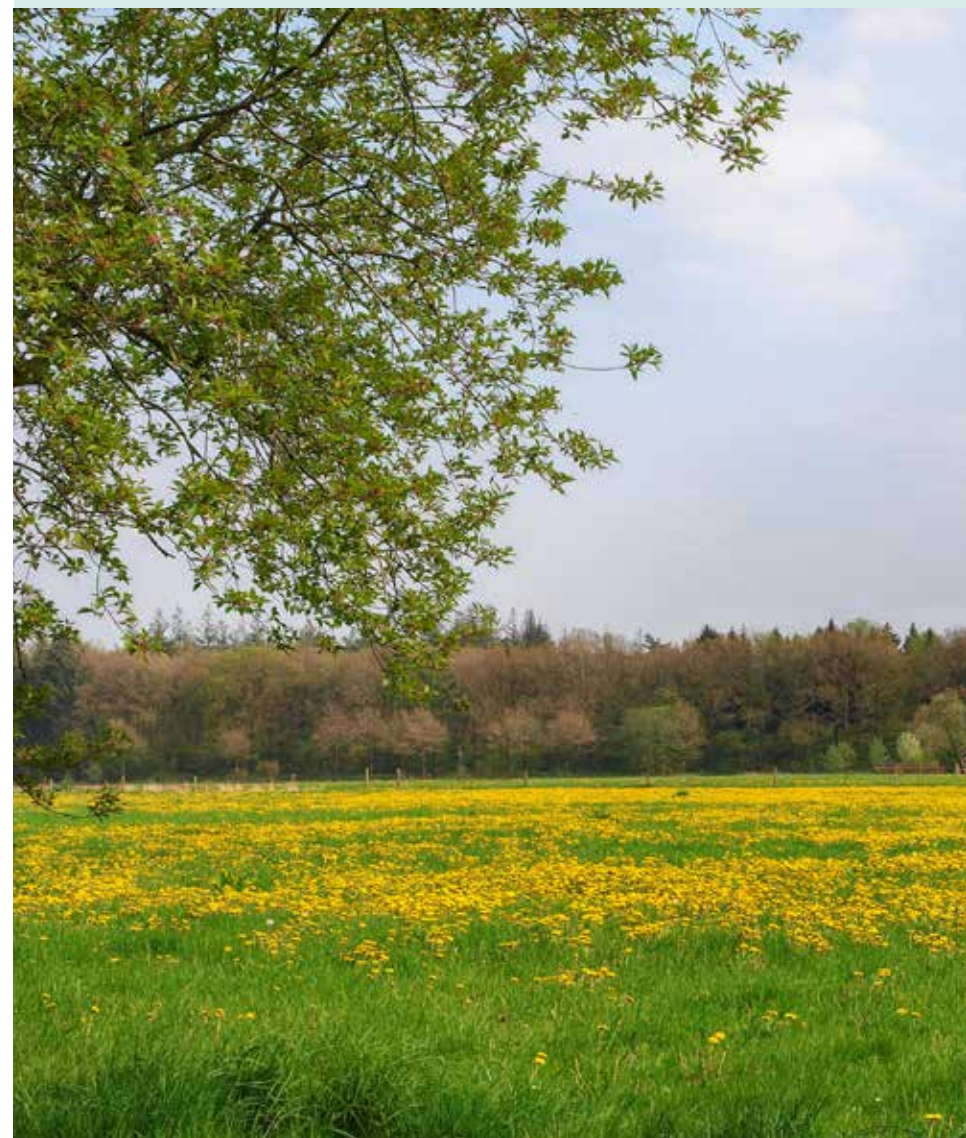
3.6 OVERGANGSGEBIEDEN

Om gebieden robuuster te maken en de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden te bereiken, is het van belang om natuurwaarden in relatie met de nabije omgeving te beschouwen, zoals landbouw en de bebouwde omgeving. In veel gebieden heeft de overgang van natuur naar andere functies nu het karakter van een abrupte overgang. Aandacht voor de gebieden grenzend aan stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden kan nodig zijn om op termijn de instandhoudingsdoelen voor die gebieden te bereiken. In het kader van de Drentse aanpak stikstof wordt gesproken van overgangsgebieden.

In de Omgevingsvisie is aangegeven dat de provincie streeft naar robuuste natuur-, water- en landbouwsystemen. De ruimtelijke overgangen van deze robuuste systemen hebben verschillende functies. In die gebieden waar functies samenkomen, zoeken we naar een combinatie van verschillende functies. Hierbij valt te denken aan combinaties van natuur en energie, recreatie, wonen, landbouw en water. Op deze manier kunnen we verschillende beleids-terreinen bedienen en middelen aan elkaar koppelen. In het kader van het stikstofbeleid, de evaluatie berekening en drainage en Programma Natuur gaat

de provincie met belanghebbenden verkennen waar overgangsgebieden ontwikkeld kunnen worden en robuuste systemen beter op elkaar moeten worden afgestemd. Vanuit de instandhoudingsdoelen voor de natuurgebieden zijn met name aspecten van stikstofuitstoot en hydrologie in deze gebieden relevant. Daarnaast kan het gaan om onder andere ecologische verbindingen.

Economische functies zoals natuur-inclusieve landbouw, agrarisch natuurbeheer of agroforestry (onder andere voedselbos) kunnen bijdragen aan herstel van de waterhuishouding en een zachte overgang tussen landbouw en natuur, waarbij de huidige bestemming gewaarborgd is. Binnen de overgangsgebieden zal extra aandacht besteed worden aan de Basiskwaliteit Natuur. Bosuitbreiding in het kader van de Drentse Bomen- en Bossenstrategie of opwekking van duurzame energie kunnen plaatsvinden in de overgangsgebieden. Belangrijk bij het zoeken van de combinaties is de meerwaarde voor het systeemherstel van het aangrenzende natuurgebied.

EEN OVERGANGSGEBIED KAN ER ZO UITZIEN

4

NATUURNETWERK DRENTHE

De natuur in het NNN kan alleen floreren als het ecologisch systeem als geheel op orde is, in de vorm van bijvoorbeeld stapstenen tussen de NNN-gebieden. Deze natuur omvat landschapselementen, zoals houtwallen, sloten, bermen, bomen, lanen, akkerranden, kruidenrijke graslanden, boerenerven, kleinere wateren, bosjes en heideterreintjes en ook de natuur in bebouwd gebied. We noemen dit het NND. Deze natuur levert daarnaast een belangrijke bijdrage aan de algemene biodiversiteit vanwege de bijdrage aan het leefgebied van bepaalde soorten. Tussen het NNN en het NND bestaat een grote samenhang en onderlinge afhankelijkheid.

Met de soortenrijkdom in het NND gaat het niet goed. Dat zien we onder andere terug in de achteruitgang van de stand van boerenlandvogels, planten-diversiteit, vlinders, bijen en andere insecten. Steeds meer soorten die nu of in het recente verleden algemeen voorkwamen, dreigen zeldzaam te worden. De oorzaken liggen op het gebied van inrichting, beheer en gebruik en milieuoedities.

Recent zijn als reactie hierop nieuwe ontwikkelingen op gang gekomen, zoals het Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel. Al meer dan 60 organisaties werken binnen het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (www.samenvoorbiodiversiteit.nl) samen aan het ombuigen van biodiversiteitverlies naar herstel en aan landschappen

die werken voor mens en natuur. Drenthe werd als eerste provincie partner van het Deltaplan. Ook de Drentse politiek is in actie gekomen en heeft moties aangenomen die de biodiversiteit buiten de grote natuurgebieden moeten stimuleren. Het betreft onder andere moties voor vlinders, bijen en andere insecten en voor boerenlandvogels. De acties in het kader van de 'Agenda Boer-Burger-Biodiversiteit' zijn hier mede een resultaat van. Andere initiatieven liggen op het vlak van een veranderende landbouw, zoals natuur-inclusieve landbouw, nitraatuitspoeling, strokenteelt en het beperken van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Deze ontwikkelingen hebben een positieve impact op de Drentse natuur.

Het NND is onderdeel van de kernkwaliteit natuur, die is uitgewerkt

in de Omgevingsvisie 2018. In het NND werken we aan een veel beter functionerend ecologisch systeem waarbij algemene soorten algemeen zijn, blijven of worden. We noemen dit een 'Basiskwaliteit natuur' (BKN). Dit is de minimale kwaliteit van het landschap die nodig is.

4.1 BASISKWALITEIT NATUUR

Het voorkomen van algemene soorten buiten het NNN is afhankelijk van de kwaliteit van hun leefgebied, het landschap. Met beschikbare gegevens (wat per soort verschilt) kunnen we bepalen welke soorten algemeen en karakteristiek zouden moeten zijn in een bepaald landschap. Door te kijken naar de condities in de landschappen waar deze soorten voorkomen, kunnen we achterhalen wat de soorten nodig hebben. Van een BKN in dat landschap is sprake als aan de randvoorwaarden voor het voorkomen van de algemene soorten voldaan is. We sluiten in principe aan op de landelijke methodiek.

Bij het streven naar een basiskwaliteit natuur spelen aspecten van inrichting,

milieucondities en beheer en gebruik een rol. In het rapport “Basiskwaliteit Natuur Drenthe” van ATK-Buro Bakker is de Basiskwaliteit Natuur Drenthe (BKD) in beeld gebracht. Vanuit het rapport worden handvatten aangereikt waarmee de provincie gebiedsgericht aan de slag kan gaan en wordt verder uitgewerkt wat de algemene soorten zijn, die als uitgangspunt genomen zijn voor de BKD. De acties rondom de basiskwaliteit werken door naar de hierna genoemde thema's die vallen onder de acties binnen NND. De provincie gaat in samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere partners de BKD uitwerken.

Als provincie zien we bij het werken aan een BKD onze toegevoegde waarde primair bij de instandhouding en het

herstel van het landschap c.q. de landschapselementen. Milieucondities zijn ook van belang. Voor wat betreft stikstof zal de natuur buiten de betrokken Natura 2000-gebieden sterk profiteren van de maatregelen die ten behoeve van stikstofreductie worden doorgevoerd. De BKD is een inspiratiebron bij nieuwe ontwikkelingen, voor ruimtelijk beleid en een stimulans voor de invulling van de groen-blauwe dooradering (paragraaf 4.2 Landschap).

Daarnaast bevorderen we de transitie naar een natuurinclusieve samenleving. Het grootste effect voor natuurwaarden in het buitengebied kan vanuit onze provinciale rol gerealiseerd worden door een verduurzaming van de landbouw, een groen-blauwe dooradering van het landelijk gebied en ecologisch beheer van bermen en andere landschapselementen.

VOORSTE DIEP BIJ BUINEN

BIJENHOTEL

4.2 LANDSCHAP

Wij stimuleren de verschillende overheden, waterschappen, het agrarisch natuurcollectief, particulieren en de terreinbeheerders om samen te werken bij het beheer en behoud van deze landschapselementen. Ook bestaat de ambitie in de Bossenstrategie bomen en bossen te brengen naar de mensen, dus meer bomen planten in en bij dorpen en steden. Het streekbeheer begint een succes te worden. Burgers nemen verantwoordelijkheid voor hun woonomgeving en dragen bij aan de waarden van natuur en landschap. Ook het recreatief medegebruik hiervan krijgt een impuls.

Kleine natuurterreinen en bossen in agrarische gebieden hebben grote waarde vanwege de bijdrage aan het leefgebied van bepaalde soorten of als stapsteen tussen leefgebieden. Vaak geldt: des te ouder, des te groter de natuurwaarden. Oude bosgroeiplaatsen (ouder dan 200 jaar) zijn zeldzaam en herbergen bijzondere natuurwaarden. De karakteristieke Drentse agrarische cultuurlandschappen bieden leefruimte aan diverse planten- en diersoorten, maar hebben daarnaast ook een belangrijke ruimtelijke, cultuurhistorische en visuele kwaliteit, die in stand gehouden moet worden en die

voor de beleving en landschappelijke identiteit van Drenthe van belang is.

Het vlechtwerk van droge en natte landschapselementen van agrarische gebieden is van provinciaal belang voor de instandhouding van een basiskwaliteit voor de biodiversiteit. Denk daarbij aan houtwallen, bermen, poelen en sloten, belangrijke leefgebieden voor bijvoorbeeld amfibieën, boerenlandvogels en allerlei soorten dagvlinders. De groene- blauwe dooradering wordt ook wel 'het Drents Goud' genoemd. Het is niet alleen voor de natuur van groot belang, maar ook voor de herkenbaarheid van onze leefomgeving en de aantrekkingskracht die gebieden hebben voor bedrijven, inwoners en toeristen. De laatste decennia wordt het Drents Goud aangetast doordat steeds meer elementen geleidelijk aan verdwijnen. De provincie wil samen met gemeenten de bescherming van deze elementen verbeteren en ook onderzoeken hoe het beheer van deze elementen gefinancierd kan worden vanuit het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid of anderszins. In de Drentse Bomen- en Bossenstrategie wordt dit onderwerp verder uitgewerkt. Bij de aanleg van nieuwe elementen is het van groot belang dat gebruik gemaakt wordt van autochtone zadenbronnen, zowel voor

plantsoen als zaaizaad. Voor bomen en struiken wordt dit uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.

In sommige besloten, kleinschalige landschappen en lokaal in beekdalen en akkergebieden, zijn de afgelopen jaren door agrarisch natuurbeheer in dit kader resultaten geboekt. In deze gebieden moeten we verder aan het werk om zowel internationale als Drentse natuurdoelen te realiseren, bij te dragen aan ecologische verbindingen en cultuurhistorie. We zien ook dat door agrarisch natuurbeheer betrokkenheid vanuit een gebied bij de natuur in het algemeen toeneemt.

OUD CULTUURLANDSCHAP BIJ RUINEN

4.3 AGRARISCH NATUURBEHEER

Met agrarisch natuurbeheer wordt de komende jaren sterk ingezet op het verbeteren van de leefgebieden van (inter)nationale en Drentse soorten en het versterken van verbindingen. Dit laatste kan het meest effectief zijn in gebieden direct naast en om natuurgebieden. Agrarisch natuurbeheer wordt ook ingezet om de ecologische verbindende functies van landschapselementen te versterken. Boerenlandvogels zijn een belangrijk onderdeel van het agrarisch natuurbeheer. Speciale aandacht vragen de akker- en weidevogels. Wij zetten ons vooral in voor soorten waarvoor Drenthe een belangrijk leefgebied is. Daarmee zijn de akkervogels voor Drenthe van groter belang dan de weidevogels. De populatie van deze vogels is de afgelopen decennia sterk afgenomen.

Wij zetten agrarisch natuurbeheer in voor vogels van open graslanden en akkers, struwelen en bosjes, voor soorten van sloten en poelen en voor landschap. Het gaat hierbij om de leefgebieden van akker- en weidevogels en het vlechtwerk van droge en natte landschapselementen zoals (droge) ruigten, struwelen, bomenrijen en singels, sloten en poelen (groenblauwe dooradering). De doelen en middelen zijn onder andere vastgelegd in het Natuurbeheerplan (zie ook paragraaf 6.1.3 Natuurbeheer). Ook is in het Natuurbeheerplan aangegeven in welke

gebieden bepaalde natuur-, agromilieuen klimaatdiensten kunnen worden ingezet. Wij houden bij de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer rekening met beleidsdoelen van andere overheden en activiteiten in het landelijk gebied, zoals water-, bodem-, landbouw-, recreatie-, klimaat- en milieubeleid, zodat synergie kan worden bereikt.

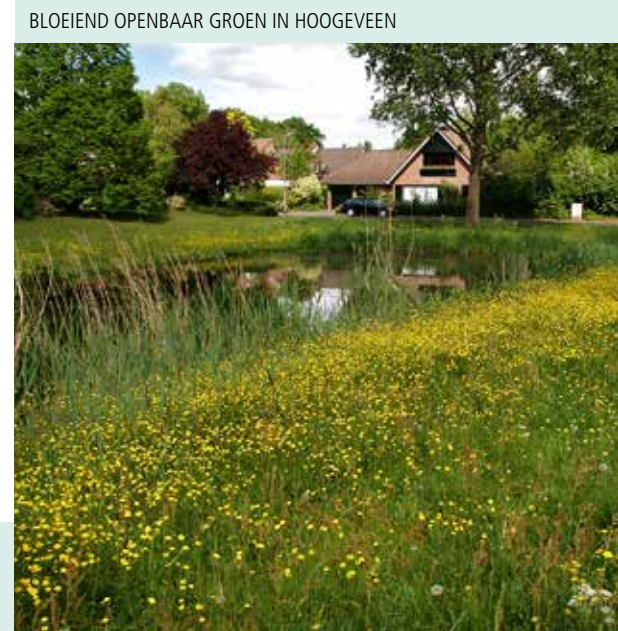
Zowel voor de instandhouding van soorten die gebaat zijn bij agrarisch beheer, het beheer van de landschapselementen en verbreding met andere beleidsdoelen willen we zoveel mogelijk gebruik maken van de middelen voor agrarisch natuurbeheer en van middelen uit Europese bronnen (onder andere het GLB).

4.4 STEDEN EN DORPEN

Ook steden en dorpen spelen een rol bij het behoud van de biodiversiteit van Drenthe. Openbaar groen, zoals parken en bermen, schoolpleinen, (braakliggende) bedrijventerreinen, natuurinclusief bouwen maar ook particuliere tuinen zorgen voor deze biodiversiteit. Door de grote afwisseling van verschillende biotopen op een relatief kleine oppervlakte, komen hier veel verschillende soorten planten en dieren voor. Er zijn zelfs soorten die afhankelijk zijn van het stedelijk gebied, zoals de gierzwaluw.

WINTERROGGE MET KORENBLOEM

BLOEIEND OPENBAAR GROEN IN HOOGEVEEN

GENIETEN OP HET STRUUNPAD IN KOEKANGERVELD

Sinds 2011 is het Struunpad een gemarkeerde route door het dorpsgroen van Koekangerveld. Op een speelse manier maakt jong en oud kennis met karakteristieke Drentse natuur. Het pad is tot stand gekomen door nauwe samenwerking van de dorpsbevolking met de gemeente De Wolden en Staatsbosbeheer. Via panelen en de smartphone kom je van alles te weten over de Drentse natuur. Kinderen kunnen naar hartenlust spelen en ravotten in het groen. Vrijwilligers onderhouden de paden en zorgen er voor je optimaal kunnen genieten. Een schoolvoorbeeld van het werken aan een natuurinclusieve samenleving op het Drentse platteland.

VETBLAD

Wij hebben een ambitie om de biodiversiteit in dorpen en steden te behouden en te bevorderen door de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren. Dit doen we samen met organisaties zoals het Instituut voor Natuureducatie (IVN), die bezig zijn met vergroening van bedrijventerreinen en schoolpleinen en Landschapsbeheer Drenthe (LBD) en Natuur en Milieufederatie Drenthe (NMFD) met Plan Boom. Dit wordt uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. De provincie streeft zo naar een natuurinclusieve samenleving, met natuurinclusieve dorpen en steden. Een groene leefomgeving bevordert niet alleen de biodiversiteit, maar draagt ook bij aan de waardering voor de natuur en het enthousiasme van mensen om zich in te zetten voor natuur. Daarnaast blijkt uit verschillende onderzoeken dat een groene leefomgeving een positief effect heeft op de mentale en lichamelijke gesteldheid van mensen.

Voor de overgangen van de Drentse dorpen en steden naar het landelijk gebied zijn waardevol voor het NND. Ook tijdelijke natuur op braakliggende terreinen kan bijdragen aan het NND, door de natuur daar haar gang te laten gaan.

Wij stimuleren gemeenten hier invulling aan te geven en we willen vooral gemeenten en lokale groepen die zich inzetten voor een natuurinclusieve samenleving en zorgen voor de aansluiting op het natuurnetwerk ondersteunen. We willen de potenties van natuur en

landschap in deze overgangen onder de aandacht brengen en samenwerking bevorderen tussen burgers, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en overheden rondom woon- en werkgebieden.

BERMEN FUNCTIONEREN ALS ECOLOGISCHE
VERBINDINGEN TUSSEN NATUURGEBIEDEN
(ALTEVEER)

4.5 VERBINDEN VAN NATUUR

4.5.1 MULTIFUNCTIONELE VERBINDINGEN

Multifunctionele verbindingen zijn, evenals ecologische verbindingen (zie paragraaf 3.2), verbindingen tussen verschillende natuurgebieden met het verschil dat de functie hier geen natuur hoeft te zijn (zie Omgevingsvisie 2018).

Deze verbindingen kunnen naast de verbindende functie voor natuur ook een andere functie hebben, zoals bijvoorbeeld recreatie, water, wonen en energie. Bij de ontwikkeling van deze verbindingen wordt gezocht naar passende economische functies binnen deze verbindingen.

Multifunctionele verbindingen zijn belangrijk voor de verspreiding van soorten tussen de verschillende gebieden van het NNN voor gezonde populatie plant- en diersoorten. Ze dragen daarmee bij aan de instandhouding en verbetering van de biodiversiteit. Net als ecologische verbindingen zijn multifunctionele verbindingen ook belangrijk om versnippering van de Drentse natuur te voorkomen. Een aantal verbindingen gaan we versterken door ze op te nemen in een gebiedsontwikkeling of door ze te verbinden aan een (economisch-sociale) ontwikkelopgave. Zo willen we op langere termijn (2040) het Dwingelderveld via het Holtingerveld en het Drents-Friese Wold verbinden

met de boswachterijen van Grolloo en Schoonloo. Ook willen we de bestaande verbinding tussen het Dwingelderveld en de boswachterijen van Grolloo en Schoonloo via het Scharreveld versterken.

4.5.2 BARRIÈRES

Buiten de ecologische en multifunctionele verbindingen vormt (water-)weginfrastructuur vaak een onneembare barrière voor planten en dieren. Wij zien het als een provinciaal belang om verkeersslachtoffers en-ongevallen te

voorkomen. Ook een provinciaal belang is om natuur te ontsnipperen. Wij stimuleren beheerders om hun infrastructuur passeerbaar te maken. Waar wij zelf betrokken zijn bij onderhoudswerkzaamheden van infrastructuur benutten we kansen om “werk met werk” te maken. Dit kan door deze activiteiten te benutten voor de aanleg van (fauna) voorzieningen, voor instandhouding en verbetering van biodiversiteit en aan te sluiten bij geplande werkzaamheden. Knelpunten in het NNN hebben daarbij prioriteit.

IJSVOGEL

SCHERPE BOTERBLOEM

5

SOORTENBELEID

5.1 LEEFGEBIEDEN

Het behouden en versterken van biodiversiteit is van provinciaal belang en werkt door in meerdere beleidsvelden. We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND op het uitbreiden en verbeteren van leefgebieden, in lijn met het Natuurpact. Als leefgebieden, zoals hoogveen, heide, bossen en agrarische gebieden met hun bermen, houtwallen en sloten, goed zijn ingericht en goed beheerd worden, is aan de voorwaarden voor herstel voldaan. Dan praten we over de groene dooradering van ons landschap en een goed functionerend netwerk van natuurgebieden. Daar hoort bij dat soorten zich vrij en veilig kunnen bewegen tussen natuurgebieden.

Kortom, we ondersteunen initiatieven en projecten die bijdragen aan duurzaam herstel van soorten en hun leefgebieden en die sterk bijdragen aan de biodiversiteit van Drenthe. Bovendien zullen we bij de uitwerking van andere beleidsonderdelen zoals de Drentse Bomen- en Bossenstrategie en initiatieven als de Agenda Boer, burger, natuur Drenthe bezien hoe deze kunnen bijdragen aan duurzaam behoud en herstel van bedreigde soorten en hun leefgebieden. Zo heeft Drenthe bijgedragen aan de redding van de stengel-

loze sleutelbloem en de zwartblauwe rapunzel in het Drentsche Aa-gebied, twee markante soorten die vrijwel alleen nog in Drenthe voorkomen. Maar ook populaties van andere karakteristieke Drentse soorten zoals de veenvlinders, gentiaanblauwtje, tapuit, knollathyrus, valkruid en lange zonnedaauw zijn middels onderzoek, herstel van hun leefgebied en het versterken van de genetische diversiteit versterkt.

5.2 SOORTENBESCHERMING

De afgelopen decennia zijn veel maatregelen genomen om de biodiversiteit in stand te houden en ook te herstellen. Dit is terug te zien in herstel of stabilisatie van veel planten- en diersoorten. De laatste decennia hebben zich, als gevolg van verbeterde leefgebieden, in Drenthe nieuwe soorten gevestigd. Voorbeelden hiervan zijn de kraanvogel, oehoe en parnassia. Helaas is er ook voor veel soorten sprake van achteruitgang.

Onze taak om het voortbestaan van planten en dieren te beschermen, is uitvoerig beschreven en verankerd in landelijke wet- en regelgeving. Daarmee is onze verantwoordelijkheid voldoende ingekaderd en beschikken we over de

nodige instrumenten om biodiversiteit te beschermen. Het voortbestaan van Drentse soorten hangt veelal samen met de kwaliteit van hun leefgebieden. Wanneer hun leefgebied goed functioneert, kunnen ook de soorten die erin thuishoren zich handhaven en ontwikkelen. In dat geval is er meestal geen aanvullend soortenbeleid nodig.

Aanvullend beleid is wel nodig bij soorten in bedreigde leefgebieden, bij soorten die ook buiten natuurgebieden leven of bij ernstig bedreigde soorten (bijvoorbeeld rode lijstsoorten). Als blijkt dat een ernstig bedreigde soort in het gedrang komt, bijvoorbeeld doordat een andere soort te sterk in aantal toeneemt, kunnen we bijsturen met het hierboven genoemde juridisch instrumentarium. Om te weten hoe het gaat met de Drentse soorten, zijn we afhankelijk van onze partners in het veld. Wij steunen mede daarom vrijwilligers die bijdragen aan herstel, behoud en monitoring van biodiversiteit. Op deze manier houden we een vinger aan de pols.

Wij zetten ons vooral in voor soorten waarvoor Drenthe een belangrijk leefgebied is. Het gaat ons om soorten in leefgemeenschappen die vaak bedreigd zijn en die typisch Drents zijn

GENTIAANBLAUWTJE

OEHOE

en waarmee Drenthe in (inter)nationaal opzicht een bijdrage kan leveren aan het behoud van de biodiversiteit. Voorbeelden zijn valkruid, knoflookpad en veenbesparelmoervlinder. Voor deze soorten kan een speciaal project of soortenbeschermingsplan opgezet worden. Ook komen in diverse Drentse landschapselementen zeer bijzondere soorten voor zoals fladderiep en wilde appel, waarbij sprake is van autochtoon genetisch materiaal. Wij stimuleren initiatieven om groeiplaatsen en leefgebieden van autochtoon genetisch materiaal in stand te houden.

5.3 NIEUWKOMERS EN EXOTEN

In deze paragraaf worden verschillende begrippen genoemd. Ter verduidelijking worden deze begrippen kort toegelicht. In bijlage 1 worden deze begrippen uitgebreid toegelicht.

Er zijn planten en dieren die nu niet in Drenthe voorkomen maar die kunnen bijdragen aan de Drentse biodiversiteit. Nieuwkomers die zich zelfstandig vestigen door vergroting van het Europese areaal (bijvoorbeeld door klimaatverandering) zijn daarom welkom.

Daarnaast zijn er ook soorten die een bedreiging vormen voor de huidige biodiversiteit of negatieve maatschappelijke effecten kunnen hebben. Dergelijke soorten moeten beheerd of bestreden worden. Belangrijke vraagstukken zijn daarbij of de soort in Drenthe thuishoort, of het gaat om spontane vestiging en verwachte effecten van de komst van de soort. Deze onderdelen worden verder uitgewerkt in het Upff. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de Soorten Effecten Rapportage (SER).

- **NIEUWKOMERS** elk soort die voorheen niet in Drenthe voorkwam, is op het moment dat de soort zich vestigt een nieuwkomer in de provincie.
- **INHEEMSE SOORT** een soort die in een gebied thuishoort.
- **EXOTEN** nieuwkomers die van nature niet in Nederland voorkomen.
- **INVASIEVE EXOTEN VAN DE UNIELIJST** exoten die inheemse soorten gaan overwoekeren of op een andere wijze schade aanrichten aan het ecosysteem.

WILDE APPEL

VALKRUID

EDELHERT

GROOT WILD

Mede door het realiseren van robuuste natuur voelt groot wild (edelherten, damherten en wilde zwijnen) zich steeds meer thuis in Drenthe. Deze dieren zijn welkom en kunnen een stimulans zijn voor de natuurbeleving. Maar de aanwezigheid van groot wild brengt niet alleen lusten met zich mee. Het is belangrijk om oog te houden voor álle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild, zoals verkeersveiligheid, bescherming van natuur, landbouwschade of overlast.

Het edelhert is inmiddels al aanwezig in Drenthe. Hoewel het naar verwachting nog steeds een flink aantal jaren kan duren voordat de soort zich hier echt vestigt, is er wel sprake van spontane vestiging van een enkel dier. Er wordt geen nulstand gehanteerd voor spontane vestiging. Om ons voor te bereiden op een groeiende populatie in de toekomst, wordt nu al, mede op basis van de hierboven geschetste belangen, nagedacht over de wijze van beheer als de aantallen verder toenemen. Dit om onwenselijke situaties te voorkomen.

Het damhert laat zich voorlopig nog niet zien in Drenthe. De waarnemingen in de provincie betreffen tot nu toe steeds dieren die zijn ontsnapt of uitgezet vanuit hertenkampjes of parkjes. Dergelijke onnatuurlijke

introductie van de soort is ongewenst, omdat zij vanwege hun onnatuurlijk gedrag gevaar opleveren voor met name de verkeersveiligheid (zoals in de Waterleidingduinen of op sommige locaties in Friesland). Om die reden hanteren wij een nulstand middels een opdracht aan buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's). Er wordt niet overgegaan tot introductie van de soort, maar er wordt geen nulstand gehanteerd voor spontane vestiging. Bij toenemende aantallen moet ook hier worden nagedacht over de wijze van beheer.

Tegenover de komst van het wild zwijn staan wij wat voorzichtiger. Het wild zwijn brengt een risico met zich mee voor onder andere de verkeersveiligheid en voor schade aan de veehouderijen door dierziekten. Wij gaan daarom onderzoeken hoe groot deze risico's zijn en hoe we die effectief kunnen reduceren. Tot wij hier meer duidelijkheid over hebben, blijven we vanuit het voorzorgsprincipe de nulstand handhaven via eerdergenoemde opdracht aan BOA's.

Voor deze drie soorten zijn wij doorlopend in gesprek met onze partners. Zo brengen wij met deze partners de randvoorwaarden op een gebiedsgerichte manier in kaart. Gezien het grensoverschrijdende karakter van het voorkomen van groot wild, en vanwege

de ervaring die elders is opgedaan met deze soorten, is er ook regelmatig overleg en afstemming met andere provincies.

INVASIEVE EXOTEN

Anders is de situatie bij invasieve exoten. Invasieve exoten staan op de Unielijst (uit de EU-exotenverordening) omdat ze in delen van de Europese Unie schade toebrengen (of dat in de toekomst waarschijnlijk zullen gaan doen) aan de biodiversiteit en/of ecosysteemdiensten. Voor soorten die op de Europese Unielijst staan, hebben wij een wettelijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat ze zoveel mogelijk in aantal worden gereduceerd. Ook exoten die niet op de Unielijst staan, maar die wel een bedreiging vormen voor de Drentse biodiversiteit, moeten we bestrijden. De bestrijding van invasieve exoten wordt uitgewerkt in het Upff. De centrale vraag hierbij is steeds op welke wijze de soort effectief bestreden kan worden. Wij voeren regie op prioritering, coördinatie en communicatie. Er vindt daarom overleg plaats met onze partners zoals gemeenten, water- en wegbeheerders en fauna-beheerders. Het plan van aanpak van invasieve exoten maakt onderdeel uit van het Upff.

5.4 SCHADE EN OVERLAST

We willen primair door kennisoverdracht overlast problemen met wilde planten en dieren beperken. We geven hierbij speciale aandacht aan soorten die in Drenthe nieuw verschijnen of sterk toenemen in aantal of verspreiding en waarover nog geen brede kennis en ervaring is opgedaan. We zullen, in afstemming en samenwerking met organisaties die een taak of rol hebben op het vlak van publieksvoorlichting, risicosoorten benoemen en voorlichting bevorderen.

Voor een aantal wettelijk beschermde diersoorten die schade of overlast geven, is de Faunabeheereenheid Drenthe het orgaan dat de uitvoering van het provinciale beleid coördineert om de schade te beperken. De daadwerkelijke uitvoering gebeurt door vrijwilligers georganiseerd in Wildbeheereenheden. De focus ligt daarbij op soorten die relatief veel landbouwschade veroorzaken, zoals ganzen, of een risico vormen voor verkeersveiligheid, zoals reeën. Ons beleid is gericht op een goede balans tussen de opdracht om de soorten duurzaam in stand te houden en het

op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau houden van schade en overlast. Doden van dieren is daarbij in beginsel de laatste maatregel, als er geen andere oplossing gevonden kan worden.

OVERIGE SOORTEN

Voor soorten die geen overlast geven of niet worden bedreigd formuleren we alleen beleid als dat wettelijk is verplicht of als er een relatie is met andere, te beschermen soorten of gebieden. Voor soorten die streng beschermd zijn en

toch schade of overlast kunnen veroorzaken, zoals de bever en de wolf, zullen we de aanpak uitvoeren conform de landelijke en in interprovinciaal verband opgestelde protocollen. Voor het voorkomen van schade en het bestrijden van overlast binnen en buiten de bebouwde kom is in sommige gevallen de totstandkoming van (gemeentelijke) soortenmanagementplannen een goede oplossing.

REE

5.5 GANZEN

Nederland is van groot belang voor overwinterende water- vogels. Van soorten als kolkans, toendrarietgans, grauwe gans en brandgans overwintert meer dan de helft van de Noordwest-Europese populatie in ons land. Volgens de Europese Vogelrichtlijn zijn soorten zoals de grauwe gans beschermd. Nederland draagt daarmee een internationale verantwoordelijkheid en verplichting voor het bieden van rust, ruimte en voedsel voor ganzen en smienten in de winter. De populaties ganzen die in Nederland broeden en/of

hier de rui doorbrengen zijn de laatste jaren sterk gegroeid. Dit is deels het gevolg van de betere bescherming van ganzen. Daarnaast is dit ook een gevolg van het sterk veranderende landschap met veel meer voedsel (eiwitrijk gras) en meer broedgelegenheid dan voorheen. Het groeiende aantal ganzen, zowel in de zomer als in de winter, wordt als een steeds groter probleem ervaren door de schade die ganzen kunnen aanrichten aan landbouwgewassen.

Ganzen veroorzaken van alle dier- groepen in Drenthe verreweg de meeste landbouwschade. Om te komen tot een vermindering van de schade moet rekening gehouden worden met

verschillende belangen. Wij vinden het van belang dat wordt ingezet op de balans tussen beschermen en beheren. Hierbij gaat het bij beschermen om de internationale verplichting die Nederland heeft voor trekganzen en bij beheren om het voorkomen van een verdere stijging van de schadecijfers. Om voor het uit te voeren beleid een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak te krijgen zal de uitvoering van het ganzenbeleid gebaseerd worden op een nog op te stellen ganzenakkoord (GAK). De randvoorwaarden voor het GAK zullen worden opgenomen in het Uitvoeringsplan flora en fauna.

DE TOENDRARIETGANS
OVERWINTERT IN DRENTH

6

DE DRENTSE AANPAK

6.1 PROGRAMMA NATUURLIJK PLATTELAND (PNP)

Om invulling te geven aan de doelen uit het Natuurpact heeft Drenthe in 2016 het PNP opgezet. Samen met gebiedspartners werkt de provincie aan het versterken van Drentse natuur. We verbeteren bijvoorbeeld de waterhuishouding van natuurgebieden en versterken de biodiversiteit in het landelijk gebied. Met een gebiedsgerichte aanpak kijken we hoe de opgaven van natuur, landbouw, klimaat en water elkaar kunnen versterken. Zo maken we de natuur weerbaar en ontstaat er ruimte voor toekomstgerichte landbouw en economische ontwikkelingen.

De maatregelen die in het programma staan, vloeien voort uit het Natuurpact dat alle provincies in 2013 met het Rijk hebben gesloten. Het NNN wordt afgerond zoals overeengekomen. Deze wettelijke taak is nauw verbonden met nationale en Europese verplichtingen in het kader van Natura 2000, de daaruit voortvloeiende (voormalige) Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Met de komst van het Programma Natuur en het daaruit voortkomende Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023 zetten we de volgende

stap om niet alleen NNN te realiseren, maar vooral om de kwaliteit van de Drentse natuur op orde te krijgen. Het Uitvoeringsprogramma is samen met gebiedspartners opgesteld. De uitvoering zal via de lopende gebiedsprocessen binnen het PNP plaatsvinden.

6.1.1 DEELGEBIEDEN

De provincie staat voor een omvangrijke opgave in het landelijk gebied. Daarom is de provincie onderverdeeld in acht deelgebieden. Binnen deze deelgebieden vindt, samen met onze gebiedspartners en uitvoeringsorganisatie Prolander, de concrete uitvoering plaats.

De deelgebieden zijn:

1. Bargerveen
2. Drentsche Aa
3. Hunze
4. Nieuwe Drostendiep
5. Noordwest Drenthe
6. Oude Diep
7. Reest
8. Zuidwest-Drenthe

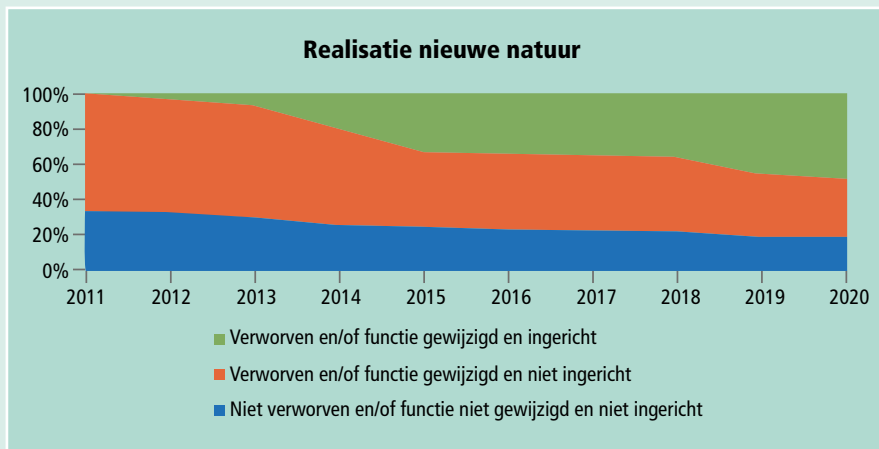
Binnen de deelgebieden worden via gebiedsprocessen de gestelde natuurdoelen gerealiseerd. Bij nieuwe inrichtingsprojecten stelt de provincie, in afstemming met partners, een startdocument op waarin de doelen worden

beschreven. Naast de natuurdoelen worden ook de provinciale doelen op het gebied van archeologie, aardkundige waarden, cultuurhistorie, stilte en duisternis meegenomen.

Tot 2020 betrof het de doelen uit het Natuurpact, realisatie van het NNN en uitvoering van de herstelmaatregelen in het kader van de PAS. In 2021 is dit uitgebreid met de herstelmaatregelen zoals verwoord in het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023. Daarbij kan gedacht worden aan het vergroten van de ruimtelijke samenhang tussen leefgebieden, het verbeteren van de waterhuishouding en het opheffen van verdroging.

6.1.2 VOORTGANGSRAPPORTAGE NATUUR

In het Natuurpact hebben Rijk en provincies in 2013 afgesproken hoe zij gaan werken aan de ontwikkeling en het beheer van natuur. Zij doen dit onder andere door het NNN aan te leggen (80.000 hectare extra natuur in 2027). In de Voortgangsrapportage Natuur (VRN) rapporteren Rijk en provincies ieder jaar hoe de uitvoering van het natuurbelief vordert. In 2021 wordt het PNP geëvalueerd.

MONITORING IS NOODZAKELIJK
 OM BELEID TE EVALUEREN
 EN TRENDS TE HERKENNEN

De evaluatie van het PNP in 2021 zal aangeven, of de voorziene versnelling van de uitvoering van het PNP tot het gewenste resultaat leidt, namelijk dat de nieuwe natuur in 2027 ingericht is.

6.1.3 NATUURBEHEER

De provincies zijn in Nederland verantwoordelijk voor het natuurbeheer. Zij willen de natuurwaarden behouden en verder ontwikkelen. Daarom verlenen zij subsidie via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

Het SNL is een landelijk stelsel waarbinnen ruimte is voor provinciaal maatwerk. Provincies bepalen immers hun eigen natuurbeleid en stellen daarvoor financiën beschikbaar. Het SNL biedt de instrumenten om te komen tot een efficiënte uitvoering. Het SNL heeft één gemeenschappelijke en uniforme "natuurtaal", de Index Natuur en

Landschap. De index beschrijft de typen natuur, agrarische natuur en landschap in Nederland. Alle partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van het SNL hanteren deze taal.

Het Natuurbeheerplan is de basis voor subsidieaanvragen voor (agrarisch) natuurbeheer, omvorming naar natuur én inrichting & kwaliteitsontwikkeling van (bestaande) natuur. Het natuurbeheerplan is verankerd in het SNL. Het SNL bestaat uit de "Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer" (SVNL) inclusief het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) voor het beheer van (agrarisch) natuur en landschap en de "Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap" (SKNL) voor investeringen in natuur en landschap (omvorming, inrichting en kwaliteitsontwikkeling). In het provinciale openstellingsbesluit, dat vooraf-

gaand aan de aanvraagperiode wordt vastgesteld, staat of de subsidie wordt opengesteld en hoeveel subsidie beschikbaar is.

Het SNL zorgt voor meer samenwerking tussen (alle) partijen die natuur, agrarische natuur en landschap beheren en dit draagt bij aan het realiseren van de natuurkwaliteitsdoelstellingen van de provincie.

6.1.4 MONITORING

Om te weten of ons beleid tot de gewenste resultaten leidt, meten we de effecten ervan door monitoring. Resultaten van deze monitoring worden vervolgens geanalyseerd en geduid. Over de behaalde natuurkwaliteit brengen we verslag uit in de voortgangsrapportage van het NNN.

Door structureel te monitoren kunnen we:

1. Ons natuurbeleid evalueren;
2. Informatie verschaffen die hoort bij onze wettelijke taken;
3. Veranderingen en trends opsporen die relevant zijn voor ons provinciaal natuurbeleid.

Het Europese, nationale en provinciale natuurbeleid heeft betrekking op verschillende schaalniveaus. Het gaat over flora en fauna in terreinen binnen de Drentse natuurgebieden (NNN), maar ook daarbuiten (NND). Monitoring is mede om die reden zeer divers. Het verschilt per gebied welk doel de monitoring dient.

In Natura 2000-gebieden wordt gemonitord of de vanuit de Europese Unie vastgestelde doelen worden behaald. Als de vegetatie en/of dieren binnen Natura

2000-gebieden negatieve effecten ondervinden van stikstofneerslag, wordt extra beleid uitgevoerd om deze stikstofgevoelige natuur te behouden. Ditzelfde geldt ook voor Habitatrichtlijn-soorten buiten Natura 2000-gebieden. Over de stand van zaken van Natura 2000 wordt via het Rijk gerapporteerd aan Europa.

Binnen het NNN vindt in opdracht van de provincie monitoring plaats volgens afspraken die zijn gemaakt in het kader van de SNL en Natura 2000. Omdat er ook planten en dieren buiten natuurgebieden leven, vindt ook hier monitoring plaats. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat maar liefst 45% van onze Drentse biodiversiteit buiten de (grotere) natuurgebieden voorkomt. Via diverse meetnetten uit het landelijke Netwerk Ecologische Monitoring komt trendinformatie beschikbaar waarover het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) publiceert. Aanvullend vindt monitoring plaats in het kader van het ANLb. Vanwege het belang van Drenthe voor akkervogels is extra ingezet op beleidsmonitoring van deze gebieden.

Soorten die onder de Wnb vallen worden gemonitord met soortgericht onderzoek. De populaties van deze beschermde soorten moeten duurzaam in stand gehouden worden. Daarom moet de provincie bijvoorbeeld bij nieuwe plannen vooraf weten of geen afbreuk wordt gedaan aan deze gunstige staat van instandhouding.

De Drentse monitoringsverplichtingen voor Natura 2000 en SNL-gebieden worden uitgevoerd volgens ons Meerjarenprogramma Monitoring. Monitoring van beschermde soorten, overlast veroorzakende en invasieve exoten is opgenomen in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Onder regie van de provincie verzamelen terreinbeheerders de benodigde natuurinformatie. In samenhang met de abiotische en ruimtelijke gegevens beoordeelt de provincie via een landelijke systematiek de natuurkwaliteit van de gebieden. De resultaten hiervan worden gepubliceerd in de jaarlijkse VRN en breed gedeeld op onze provinciale website: 'Dit is Drenthe in feiten en cijfers'.

6.1.5 RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

Natuur geldt binnen het provinciaal omgevingsbeleid als kernkwaliteit. Ruimtelijke ontwikkelingen binnen de provincie Drenthe worden getoetst aan de kernkwaliteiten. Voor de verschillende kernkwaliteiten benoemen wij randvoorwaarden voor de kenmerken, samenhang en niveaus van sturen. Deze criteria gebruiken wij in de advisering over ontwikkelingen. De provincie stuurt aan op het vastleggen van kernkwaliteiten in de structuurvisies en bestemmingsplannen van gemeente en in de beheersplannen van waterschappen en terreinbeherende organisaties. Wij sturen op onze betrokkenheid en proberen in een zo vroeg mogelijk stadium van ruimtelijke plannen betrokken te zijn.

De provincie is verantwoordelijk voor het realiseren en het behoud van NNN. Binnen het NNN sturen wij – zoals met het Rijk overeengekomen – met regelgeving en met scherp omschreven doelen, vastgelegd in de beheer- en ontwikkelopgave. De begrenzing van het NNN is gekoppeld aan de POV. Bij de beoordeling van ruimtelijke plannen binnen het NNN is de regelgeving in de POV leidend.

6.2 KOERSDOCUMENT STIKSTOF

De stikstofaanpak vraagt in de basis om een landelijke en generieke aanpak; alleen door het verminderen van de 'stikstofdeken' over Nederland kunnen we de stikstofneerslag naar een niveau terugbrengen waarbij de beschermde natuur kan gedijen. Het Rijk is daarom primair aan zet voor het vlottrekken van de

problematiek. Hiertoe is inmiddels de Wet stikstofreductie en natuurherstel in werking getreden. Situaties en gebieden verschillen echter van elkaar en vragen een eigen benadering, samenwerking en maatwerk. Er is daarom, naast de landelijke en generieke maatregelen, een stikstofaanpak nodig op gebiedsniveau.

Provincies hebben de rol om een gebiedsgerichte aanpak verder met

de partners uit te werken. Dit leidt tot gebiedsplannen voor de betrokken gebieden, waarin aangegeven wordt hoe maatregelen genomen kunnen worden om de stikstofbelasting te verminderen. Daarbij zal in gebieden een toekomstperspectief gewaarborgd moeten blijven voor bedrijven, maar met een verminderde uitstoot van stikstof. Ook de inrichting van overgangsgebieden kan daarin bijdragen. Daarnaast hebben provincies een verantwoordelijkheid bij het behalen van de instandhoudingsdoelen voor de verschillende Natura 2000-gebieden en zijn zij vergunningverlener, toezichthouder en handhaver voor de Wnb.

Drenthe heeft haar aanpak vastgelegd in het 'Koersdocument Drentse aanpak Stikstof' (vastgesteld door Provinciale Staten op 21 april 2021). Met onze stikstofaanpak willen we:

- De mogelijkheden onderzoeken om nieuwe ontwikkelingen op gang te brengen zonder natuur extra te schaden (6.3 Habitatrichtlijn);
- Een veerkrachtige natuur in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden realiseren (6.1, 6.2 Habitatrichtlijn);
- Bijdragen aan een daling van de stikstofdepositie, eventueel aanvullend op of vervangend aan de bronmaatregelen van het Rijk (6.1 en 6.2 Habitatrichtlijn).

6.3 SOORTENRIJK DRENTH

ORANJETIPJE

Het PNP kent het deelprogramma Soortenrijk Drenthe, waarmee wordt gewerkt aan het bereiken van een Basiskwaliteit Natuur Drenthe. Dit gebeurt door: (1) meer ecologisch bermbeheer (met gemeenten, waterschappen en belangenorganisaties); (2) betere omstandigheden voor boerenlandvogels (met groene partijen, agrariërs, kennisinstituten en jagers); (3) kennis en draagvlak (onder andere subsidieregeling voor groene bewonersinitiatieven en lesprogramma's als de 'BIJ-les' en rondom boerenlandvogels); (4) soortenbeleid (onder andere subsidiëren van projecten voor soorten als steenuil en knollathyrus); (5) streekbeheer.

De uitvoering van het streekbeheer loopt via Landschapsbeheer Drenthe, dat hiervoor van ons jaarlijks middelen ontvangt. Het aanjagen van ecologisch bermbeheer gebeurt in een samenwerkingsverband met Drentse gemeenten,

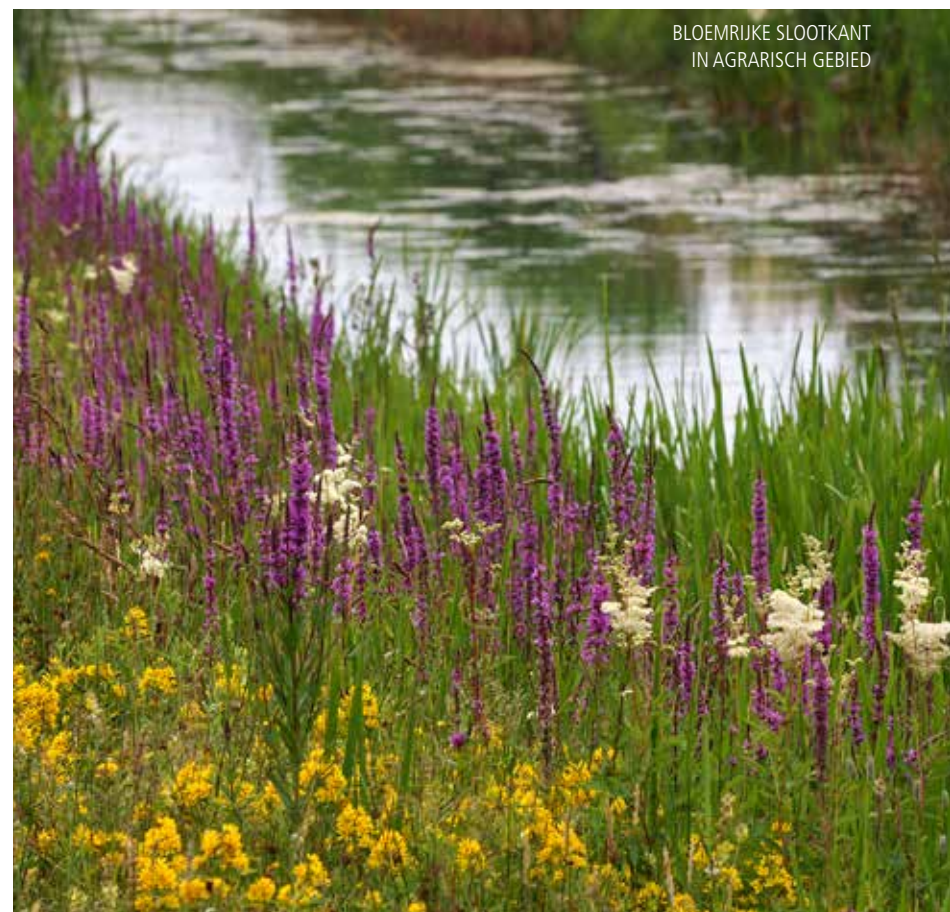
waterschappen en belangenorganisaties. Dit noemen we het Bermberaad. Een soortgelijk samenwerkingsverband, met Landschapsbeheer Drenthe, Agrarische Natuur Drenthe (AND), agrariërs, natuurorganisaties, jagers en kennisinstituten, verzorgt de uitvoering van de inspanningen voor het behoud van boerenlandvogels: het Ermberaad. De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe 2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kern-elementen in dit plan van aanpak. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt.

Daarnaast willen we onze initiatieven zwaluwstaarten met dossiers van klimaat(adaptatie) en energie, recreatie, verkeer en vervoer, woningbouw en water. We zoeken daartoe de samenwerking met acties op dat gebied op. In het bijzonder moeten hier de initiatieven in de Agenda Boer, burger, natuur Drenthe worden genoemd. In dit programma werkt Drenthe met partners aan het realiseren van een betere biodiversiteit in het agrarisch gebied door verduurzaming van de landbouw en een groene en gezonde leefomgeving. Provinciale Staten hebben middelen vrijgemaakt voor de Agenda Boer, burger, natuur Drenthe.

6.4 UITVOERINGSPLAN FLORA EN FAUNA

Onze visie op het soortenbeleid is opgenomen in deze Natuurvisie. Het uitvoerende onderdeel van ons soortenbeleid is uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna. De focus hierin ligt op soorten waarbij we de positieve beleving ervan willen bevorderen en eventuele negatieve effecten

voorkomen en verminderen. Om in te kunnen spelen op veranderingen moet het Uitvoeringsplan flexibel zijn. Voor het in de gaten houden van ontwikkelingen zijn wij afhankelijk van onze partners: zij zijn de ogen en oren in het veld. Ook de rol- en takenverdeling bij soortenbescherming is uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.

BLOEMRIJKE SLOOTKANT
IN AGRARISCH GEBIED

BOA ROB BLEIJS

6.5 TOEZICHT EN HANDHAVING

De provincie houdt toezicht op de beschermde gebieden, zoals Natura 2000-gebieden, beschermde plant – en diersoorten en houtopstanden. Onze toezichthouders en BOA's zetten zich in om de natuur te beschermen. Zij zien erop toe of er in het buitengebied activiteiten plaatsvinden die de Drentse natuur kunnen aantasten. Het toezicht en de handhaving (zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk) is met name gericht op de naleving van de Wnb, de provinciaal gestelde algemene regels en de naleving van voorwaarden die in vergunningen en ontheffingen zijn gesteld. In het buitengebied hebben we onder andere te kampen met aantastingen van de natuur door motorcrossen, afvaldumpingen en loslopende honden. Voor het

houden van toezicht in het buitengebied werken we als provincie samen met onder meer politie en terreinbeheerders. De afzonderlijke organisaties en verantwoordelijkheden blijven daarbij intact. De provincie heeft een wettelijke regierol in de afstemming en coördinatie van het toezicht in onder meer het buitengebied. Om de samenwerking in goede banen te leiden heeft de provincie vanuit deze regierol een groene regisseur aangesteld. De groene regisseur zorgt voor de bevordering van een goede samenwerking en afstemming tussen de verschillende handhavingspartners. Er vindt regelmatig contact plaats tussen de partners in het gebied om de samenwerking en de effectiviteit van de handhaving te vergroten. Ook is er een samenwerkingsconvenant opgesteld,

waardoor men op elkaars grondgebied toezicht kan houden en handhaven. Voor de Natura 2000-gebieden is het de wettelijke taak van de provincie om handhavingsplannen op te stellen. Dit doen wij in samenspraak met onze partners in het buitengebied, zodat we daar in de uitvoering ook direct gezamenlijk voordeel van hebben. Daarnaast dragen wij met onze oog- en oorfunctie in het buitengebied bij aan het tegengaan van ondermijnende criminaliteit in het buitengebied. Wij voelen onze verantwoordelijkheid ook buiten de Natura 2000-gebieden en wij zoeken daarbij de samenwerking met terreineigenaren, gemeenten en waterschappen voor een adequate bescherming van de waarden van natuur en landschap.

6.6 FAUNABEHEERENHEID DRENTHE

Op het gebied van beheer en schadebestrijding werken wij samen met de Faunabeheereenheid Drenthe (FBE). De FBE is als organisatie zelfstandig verantwoordelijk voor het planmatig beheer van de coördinatie van een aantal diersoorten waarbij de provincie een voorwaardenscheppende rol heeft.

BIJLAGE

TOELICHTING

NIEUWKOMERS

Dit is een brede, overkoepelende term. Elke soort die voorheen niet in Drenthe voorkwam, is op het moment dat de soort zich vestigt een nieuwkomer in de provincie. Een soort die zich op eigen kracht vestigt, doet dit door natuurlijke uitbreiding van het verspreidingsgebied van de soort. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van klimaatverandering: soorten die voorheen zuidelijker voorkwamen, doen hun voordeel met het warmere klimaat in het noorden en verspreiden of verplaatsen zich in die richting. Het goed functioneren van het natuurnetwerk is hierbij cruciaal, zodat soorten zich onbelemmerd tussen gebieden kunnen bewegen. Alle nieuwkomers die op eigen kracht komen zijn welkom onder voorbehoud van schade en andere negatieve (maatschappelijke) effecten.

INHEEMSE SOORT

Een soort die in een gebied thuishoort, wordt inheems genoemd. Dit is het geval wanneer een soort zonder menselijk ingrijpen (van nature) momenteel in het gebied voorkomt of in het verleden in het gebied voorkwam. Een soort inheems noemen is dus per definitie subjectief en niet elke soort laat zich even makkelijk in een categorie indelen. Het hangt er soms maar vanaf op welke schaal in tijd en ruimte je kijkt naar het voorkomen van de soort.

EXOTEN

Nieuwkomers die van nature niet in Nederland voorkomen, zijn exoten. Dat betekent dat exoten altijd door menselijk handelen geïntroduceerd zijn (opzettelijk of onopzettelijk). Ze zijn daarbij over een onneembare natuurlijke barrière gedragen, zoals de oceaan, bergketens of een zeer grote afstand over land.

DE HYACINTORCHIS IS EEN NIEUWKOMER UIT ZUID-EUROPA, GEVOLG VAN KLIMAATVERANDERING

INVASIEVE EXOTEN VAN DE UNIELIJST (UNIELIJST-EXOTEN)

Exoten die inheemse soorten gaan overwoekeren of op een andere wijze schade aanrichten aan het ecosysteem, worden invasief genoemd. Er kan ook schade optreden aan (andere) wettelijke belangen, zoals landbouwschade, de volksgezondheid of de verkeersveiligheid.

Op 3 augustus 2016 is de EU-exoten-verordening 1143/2014 van kracht geworden waarin verboden opgenomen zijn omtrent handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijk exoten. Tevens zijn hierin bepalingen opgenomen over de bestrijding van invasieve exoten die op de Unielijst zijn opgenomen. Deze lijst van te bestrijden schadelijke exoten is samengesteld door een internationaal team van deskundigen en belanghebbenden op het gebied van invasieve exoten. Zij hebben op basis van *expert judgement* vastgesteld welke exoten zo'n groot risico op schade met zich meebrengen, dat ze bestreden moeten worden. De Unielijst is aan evaluatie onderhevig. Overheden die met de bestrijding van invasieve exoten belast zijn, kunnen in overleg voorstellen wijzigingen aan te brengen en soorten toe te voegen of te laten verwijderen.

COLOFON

Geproduceerd in opdracht van de provincie Drenthe, 2021

Grafische vormgeving: Marja Verberne

Fotografie: Hans Dekker

